26. rujna 1943.

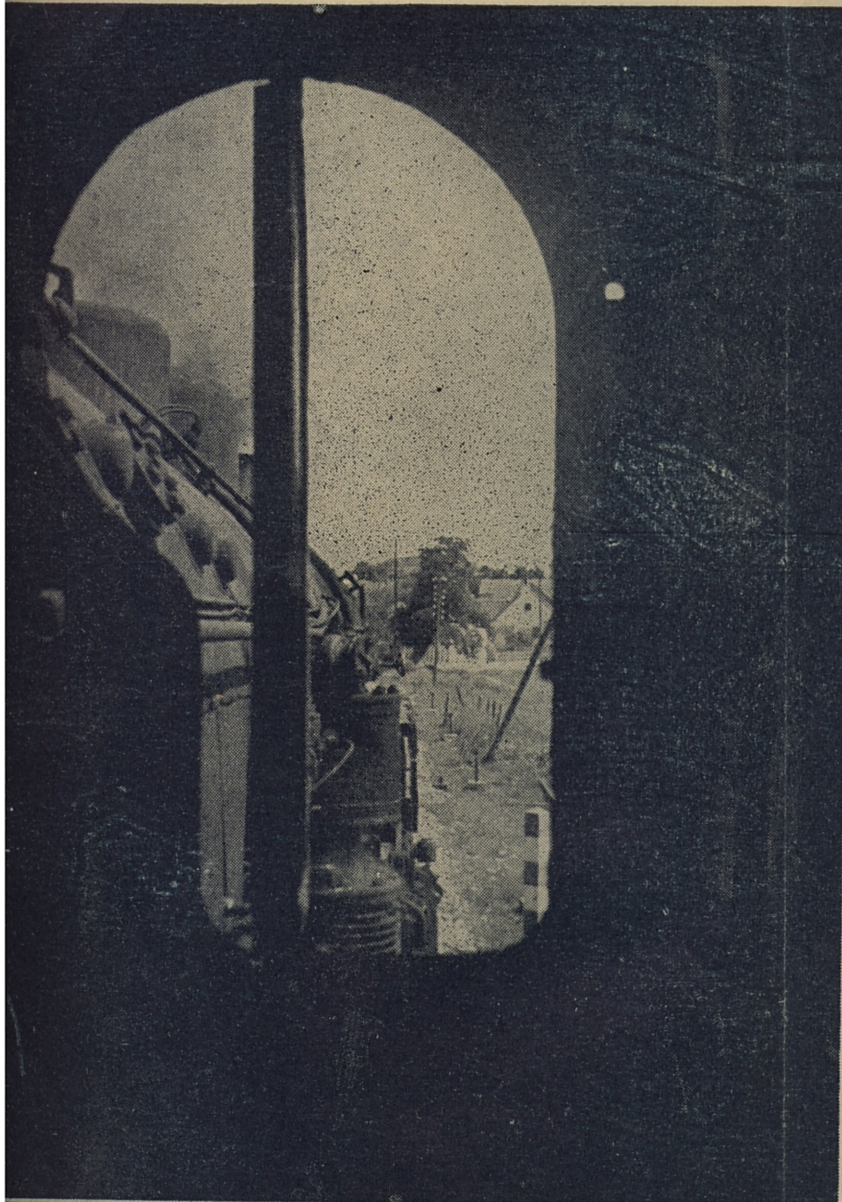
Poštarina plaćena u gotovu.

CIENA 4 KUNE BROJ 39

USTAŠA

VIESNIK HRVATSKOG USTAŠKOG OSLOBODILAČKOG POKRETA

U GLAVNOM USTAŠKOM STANU

USTAŠA

GOD. XIII. BROJ 39.
ZAGREB, 26. RUJNA 1943.

VJESTNIK HRVATSKOG USTAŠKOG OSLOBODILAČKOG POKRETA

Snaga u jedinstvu

Hrvatska se ujedinjuje. Vraćaju se majci zemlji one pokrajine, oni gradovi i otoci, koji su dugi niz godina stenjali u robstvu neprijatelja, što je htio svim sredstvima ubiti u njima hrvatsku dušu. Nije prezao ni pred čim: od laskanja, podmićivanja i varanja do paleža krova nad glavom, mučenja, progonstva, strieljanja — on se jednakom hladnokrvnošću laćao svega toga, samo da se ostvari njegov san o nekakvom »imperiju«, ili o »velikoj državi«, a da pred svietom prikaže u ljepšem svietlu svoju megalomaniju. Medjutim, nijesu pomogli niti »zakoni o naturalizaciji«, kao što, s druge strane, ne pomažu »naučne« teorije o bunjevačkoj i šokačkoj narodnosti, o Vendima i tako dalje. Hrvat ostaje Hrvat, a Hrvatska se pomalo ujedinjuje i silnom centripetalnom snagom privlači ponovno k svojoj jezgri ono, što je uviek njezino i bilo. Ona se ujedinjuje i postaje sve veća i jača — uzprkos protivnom nastojanju bezbrojnih njezinih unutarnjih i vanjskih neprijatelja.

Dva su razloga toj polaganoj, postepenoj ali sigurnoj pobjedi. Oni ne leže u fizičkoj snazi mlade hrvatske Države, nego je njihov značaj čisto duhovne prirode. Prije svega, Hrvatska je u pravu. Na njezinoj je strani pravda, a pravda je neminovno posljednji pobjednik. Ona je jača od najvještijih spletaka, najsilnijeg oružja i najtežeg terora. Sve se to može svladati: pravda jedina ostaje nesavladiva. Ona je s Hrvatskom.

Sloboda nije dar: sloboda je plien. Hrvatska izkupljuje svoju slobodu žrtvama, koje po svojoj veličini i okrvavljenosti ne mogu naći ravnog primjera u suvremenoj poviesti evropskih naroda — i to je drugi razlog njezinoj pobjedi. Ciena je velika, ali kad se radi o slobodi, onda još uviek nije previsoka.

Onaj će pobiediti u ovome ratu, tko ostane slobodan. Sadržaj pobjede jest sloboda. Mnogi to ne razumiju. Mnogi, kod nas, ne shvaćaju, zašto je bilo potrebno, da Hrvatskom proteče toliko krvi, da je toliko popale, satru i popliene. Oni se ne dovinjuju do činjenice, koja predstavlja ključ tajne a to je, da samo nova Hrvatska ima uvjete za život i budućnost. U svietu, što se stvara, što se radja i nastaje u strahotama ovoga rata, bit će mjesta samo za preporodjene narode i nove države.

Toliki izmedju naših dojučerašnjih političara to ne mogu pojmiti! Oni bi htjeli staru Hrvatsku, razjedinjenu, demokratsku, raztrovanu i anarhičnu. Navikli da ne zalaze u dubinu, da prosudjuju po osobnoj udobnosti i sigurnosti, naprečac, s površine, oni ne vide, da je takva, stara, Hrvatska nosila u sebi klicu neizlječive bolesti i bila osudjena na polaganu možda, ali sigurnu smrt. Ideal pravog rodoljuba medjutim ne može biti, da njegova Domovina živi još deset ili sto godina, nego da živi vječno.

A i to, kako ona živi, ne može mu biti svejedno. Životarenje i život dva su različita pojma. Životarenje je u stvari umiranje, a kad se odnosi na jedan narod i njegovu domovinu, onda znači još i poniženje, sramotu, robstvo. Stara Hrvatska je životarila: ona je bila ponižena, osramoćena i zarobljena.

Ima još nešto, čime se dade dobro i točno okarakterizirati Hrvatska prije 10. travnja 1941., a to je, da je bila razjedinjena. Pored toga, što ni teritorijalno nije bila sva u jednoj državi (a ta država bila je tudjinska), ona ni u duhovnom pogledu nije predstavljala jedinstvenu cjelinu.

A snaga je baš u jedinstvu. Ne u stotinu stranaka i strančica, skupina, mišljenja i ukusa. Tako je bilo kod nas. I onda, kad je jedna politička stranka formalno okupljala oko sebe većinu narodnih snaga, i onda su unutar te stranke postojali lievi, umjereni i desni, a kod svake od tih skupina opet lievi, umjereni i desni — i tako u nedogled. Ni na koju manifestaciju javnog života nije se gledalo jedinstveno. Pogledi na družtvovno-politička, gospodarska i uljudbena pitanja naroda bili su različiti i često medjusobno krajnje oprečni. Dapače ni u najosnovnijemu nije bilo sloge. Lažni su proroci dokazivali, da Hrvatska može živjeti svakako i sa svakim, samo ne samostalno. Oni su još i poslie Starčevića imali smjelosti tvrditi takvu zabludu, a bili su dovoljno drzki da ostanu kod nje i ponove je i nekoliko dana prije Oslobodjenja. Pa i sada ti nepozvani učitelji naroda ne govore drugojačije. U njihovu je probitku, da hrvatski narod ne pronadje put k svome spasu. Za njih je bolje, ako Hrvati nijesu jedinstveni — jer u jedinstvu je snaga, a snažan će se narod jednoga dana srediti izvana i iznutra i onda obračunati sa svima svojim nazovi-prijateljima.

To će se medjutim svakako i dogoditi, htjeli to zabrinuti otci hrvatskog naroda ili ne htjeli. Pobjeda pravde za Hrvatsku dala je ovih dana novog poleta onima, koji se neprekidno bore za njezin obstanak, za njezinu slobodu i veličinu. Ta je pobjeda opravdala njihovu borbu pred čitavim svietom, a u prvom redu pred samim Hrvatima. Onima pak drugima, što su bili dobre volje, ali su skrštenih ruku stajali po strani kolebljivi i neodlučni, posljednji su dogadjaji otvorili oči. Ako ništa drugo, jedno su sigurno uvidjeli: da su stajali pod utjecajem zlobne unutarnje i vanjske promičbe, kojoj je jedini cilj vratiti cielu Hrvatsku u robstvo. Da li boljševičko, angloameričko ili srbsko — to je s hrvatskog stanovišta podpuno isto.

Razjediniti Hrvatsku, koja je na najboljem putu da provede svoje puno duhovno ujedinjenje razjediniti je i kroz to oslabiti — za tim se ide. Nije potrebno mnogo

Okamenjeni mozgovi

Jedan grčki mudrac je duhovito rekao za rieku da mi na istom mjestu — ni u najkraćem vremenskom razmaku — ne možemo dva puta stati u rieku tako da bi ona u koju stajemo drugi puta bila ista s onom u koju smo stali prvi puta. »Ni u najbliža medjusobna dva razmaka rieka na istom mjestu nije ista, jer ona neprestano teče, neprestano se mienja« kaže taj mudrac. I život je kao rieka: i on neprestano teče — i zato se neprestano mienja. Mienjaju se najprije dogadjaji. Stvari u koje pred kratko vrieme još nismo uobće vjerovali, danas su možda sigurna stvarnost, koja se ne da poreći. Dogadjaji za koje smo tek slutili da bi se mogli zbiti, danas su se možda već dogodili, stvari u koje smo dugo sumnjali sad su nam se pokazale u punoj svojoj zbiljnosti, predmnievanja s kojima nismo dugo bili na čistu u jednom vremenskom razmaku nam se pokazuju u svoj svojoj jasnoći. — Tako teče velika »rieka« koja se zove život, tako se ukazuju istine kojih nismo ni slutili, razčišćuju sumnje koje su nas dugo sapinjale.

Ali ne teku, ne mienjaju se samo dogadjaji izvan nas. I život u nama, sam čovjek, sami ljudi se mienjaju. Dogadjaji što se mienjaju mienjaju i ljude. Što je naime čovjek? Biće koje se nada i vjeruje. Biće kojemu nade, ako su liepe, razsvietljuju dušu, a ako su tužne zamračuju. Kojega vjera, vjera da on može životu dati onaj oblik koji on želi a ne mora se sliepo podvrgavati sudbini s kojom se ne slaže, kojega ta vjera diže nad sve ostalo u prirodi, jer sve ostalo u prirodi, svi stvorovi i sve sile podvrgnuti su posvema utjecajima izvan njih. Jedini čovjek svojom vjerom, koju pretvara u djelatnu volju, mienja tok zbivanja, daje im svoj smjer i pravac. Mi dakle u svom životu, u težnji da ostvarimo odredjene svoje nade i želje, sami zauzimljemo neki pravac — prije nego li ćemo dogadjajima izvan nas pokušati dati drugi smjer nego što ga imaju. A što djeluje na nas kod odabiranja pravca naše djelatnosti? — Spoznaje, opažanja, razočaranja i otrežnjenja što ih crpimo iz vanjskih dogadjaja. **Tako se dakle ne mienjaju vanjski dogadjaji sami, oni mienjaju i ljude.** Drugim riečima: vremenom se mienja ne samo cjelokupno izvanjsko stanje, ne samo »red stvari«, nego i stanje duhova. Tko zna da li je skupina s kojom smo do jučer bili u ovakvu ili onakvu — recimo: prijateljskom ili neprijateljskom odnosu — danas isto takova kakova je jučer bila? Možda prema nekima treba ukloniti nepovjerenje, prema nekima opet promieniti povjerenje? Možda nas je od nekih život jako udaljio, a s nekima nas opet jako zbližio? S druge strane, možda smo mi nekome postali jako blizki, s kojim smo jučer bili daleko raztavljeni, a možda s nekim jako daleki, s kojim smo jučer mislili da idemo ruku o ruku? Možda su od svih razlika ostale još samo rieči koje nas diele — i, s druge strane, još samo rieči, koje nas »ujedinjuju«?

Zašto bi to bilo čudno? Dogadjaji teku, život se mienja — ne mienjamo li se i mi u njima? Ne misli se tu **mienjanje ideologija.** Mienjanje ideologije, koju smo jednom razumom našli vriednom i izpravnom, je najobičnija sramota.

Dabome, u tom pogledu ne smie se biti prenagao ili lakovjeran. Ali niti preukočen. A upravo takovih ima mnogo koji su preukočeni. Koji ne mogu shvatiti nikakvu promjenu. Ni u sebi, ni izvan sebe. Možda točnije: koji su preukočeni, premrtvi, preograničeni da bi doživjeli kakvu promjenu u sebi pa zato ne vjeruju da se može kakva promjena zbiti izvan njih.

Život pruža mnogo takovih primjera. Život, koji se mienja i koji se na njima, kao na kamenim grebenima, često — lomi. Jest, po tome su ovakovi kobni po zajednicu u kojoj se nalazi, po narod u kojega životu sudjeluju! Po tome što često ne dolazi do narodnog jedinstva premda je u duši, u sviesti naroda sve spremno za ujedinjavanje; **po tome što se narodni život često na njima, kao na kamenim grebenima, lomi.**

Upravo mi Hrvati smo često imali, pogotovo u našoj novijoj političkoj poviesti, prilike promatrati takove žalostne slučajeve. Često je Hrvatski narod bio samo zato podieljen, jer se glave našeg političkog života — od kojih je svaki tvrdio da govori u ime naroda! — nisu mogle složiti! A što se je dogodilo kad bi nekih od tih »glava» nestalo? Dolazilo bi do konsolidacije, ujedinjavanja narodnih redova.

Što iz toga sliedi? Sliedi li tužan paradoks: da bi hrvatski narod samo onda bio sretan kad bi imao što manje političkih mozgova, što manje ljudi koji imaju sposobnosti i volje brinuti se za položaj i sudbinu cjeloupnog naroda? Nipošto. Treba tek jedno: što više volje i sposobnosti pogledati si medjusobno u oči, bez predmržnje i preduvjeravanja izpitati medjusobno težnje i planove. U protivnom slučaju treba željeti da bi narod bio što snažnija »rieka«, koja lomi prepreke što prieče tok prema boljemu.

—ha—

---

umovati, da se dodje do tog zaključka. A u čijemu može biti probitku slaba i za život nesposobna Hrvatska?

Svakako takva zemlja i država nije u probitku hrvatskog naroda. S druge strane najveća njegova korist i sreća može biti samo svoja zemlja i svoja država. To ostaje izvan svake sumnje i prepirke. Ako nas dakle netko želi razjediniti i svrstati u tri-četiri različita i medjusobno neprijateljska tabora, onda je to onaj i samo onaj, koji ne će hrvatskog naroda, njegove slobode i njegove Države! Zvao se takav jadnik Hrvat ili kako mu drago, za nas je on u svakom slučaju odrod, izdajica i neprijatelj.

Ne možemo takvima ostaviti na milost i nemilost svoju krvlju stečenu Državu. Ona nije bez nas nastala. Bez nas ne može ni propasti. S nama ona stoji i pada. I zato baš, jer s nama stoji, ne smije s nama pasti. To je kategorički imperativ našeg rodoljublja.

Hrvatska Država mora ostati. Ona je iz dana u dan sve slavnija, a eto i sve veća. Tko li se sve nije urotio protiv nje — no uzalud! Samo je jedna urota, kojoj bi ona mogla pasti žrtvom, a to je nesloga nas samih.

Suprotstavimo unutarnjoj i vanjskoj neprijateljskoj bojnoj crti svoju jedinstvenost, izraženu u maksimi: Sve za Državu, koju smo znali stvoriti — i održati. Održat ćemo je Božjom pomoći, a vlastitom snagom, koja je u nama — u našem jedinstvu!

Bezbrižni Zagreb

Nesmiljeno i snažno zaustavimo načas letece samovoze i u njima pozaspalu gospodu, razbudimo duhove po kavanama i velikim trgovačkim radnjama, izvucimo iz zabavišta i igrališta lakomislene i upitajmo ih odlučno i posliednji puta.

Dokle ćeš, o gradjanine, izrabljivati sudbinu naroda? I dokle kaniš crpsti strpljivost toga udesa! Zar Damaklov mač ne prijeti u kobnom slučaju jednako tebi kao i svakom opredjeljenom borcu u ovoj žestini i ratnom biesu? Ili misliš, da bi provala dušmanina mogla mimo ići tvoju vilu, tvoj četverosobni stan ili garconieru i ne posegnuti za tvojim punim ormarima i listnicom?

Kad Svemogući Bog hoće nekoga kazniti, onda mu prvo oduzimlje razbor. Zar u našoj izkrvarenoj zemlji postoje Sodome i Gomore, koje su blizu svojim požarima?

Pitam vas ozbiljno i zabrinuto vi, bezbrižni »lafovi« sposobni za pušku i hrabrost, sposobni za ljubav prema rodnoj grudi, mislite li da će vam u ovom svjetskom samrtničkom grču i jedan protivnik ili saveznik priznati pojam labave i kukavičke neutralnosti, kao dovoljan dokaz vaše lojalnosti?

Ili ti čovječe, što sakrivaš u spremištu samovoz (da ga hrvatska vojska ne dobije) ili se nećkaš stupiti u vojsku, stani malo izrabljivaču radnoga naroda i zamisli se u svom trgovačkom mozgu, koliku pogrješku i kolik riziko u tvojim računima donosi propast domovine? Ili, misliš li kupiti s tim ukradenim novcem drugu narodnost? Ako ti dodju židovi, podastriet ćeš im milom ili još prije silom utovljena ledja, postat ćeš opet njihov rob, dodju li pak »drugari«, još su ti mračnije nade u budućnost.

I svi redom, vi »rodoljubi«, što spavate i počivate i bolje živite u težkom ratu, nego li ste prije u miru lutali bez rada i zarade.

Svi ste vi braćo po nešto ugrabili u začetku ove države, a sad se zavlačite u svoja duplja stiščući sumljivi dobitak kao što su nekoć radili židovi, koji su (za utjehu vama) ipak ostali bez svega, kad je novi pokret zakucao na gradska vrata.

Borba naroda je nesmiljena. Kane li ljudi s vječitom računicom u ruci preostati jedini na garištu poklanog roda svoga? Misle li da će osvetnička ruka poštedjeti upravo njih, koji su do danas skrivili sve prozasti okrećući uviek nanovo već otrcanu kabanicu političke nevjere.

Varaju se zaboravljivi ljudi, varaju se ljudi utišanih savjesti i debele kože! Revolucija ne štedi nikoga. Bezvladje ne pita i ne čeka izkaznice! Sudi se od oka, po redu. Tako je to uviek do sad bilo, pa i zašto da samo raja uviek stradava? U borbi i obrani treba da se sjedine svi. Kartažani, kako poviest pišaše, od bogataša sa zlatnim obrubima, do posljednjeg sirotana pred hramom.

Ovim putem ide se k neumrlosti i ovim jedinim putem poraz ostaje častan, a uzpomena na težke dane ostaje kao putokaz pokoljenjima. U pobjedi pak lovorom se zasiplju svi borci jednako.

Čekamo duh naših predja da se vrati u vaše duše, a mišice bez pravoga posla da se prihvate oružja kao što su nekoć šake hrabrih »graničara« stisnule svjetlo i častno oružje, da im onda i poslie stoljeća stoji zapisano ime u poviesti, dok su već tjelesa njihova davno našla mir u mrtvoj zemlji.

Ne živi se dugo u ovoj dolini čemera. Životnje umiru sa posljednjim izdahom pluća. Ljudima pak neumrli duh piše vječnu slavu, ako su se vinuli do trajnijih ideala i ciljeva, koji su ih proživjeli.

Zar nije onda bolje i ljepše, da vi bezbrižni brbljavci, ljenivci, i nemužkarci, da podignete visoko ratnički stieg, da podjete u susret neprijatelju i da nastavite slavnu predaju Hrvatske, koja bi predaja utonula u sramotni muk kada bi naše pokoljenje izdalo svoje djedove.

Tamo gdje se nalazi čitav narod, mjesto je i vama riedkim pojedincima, koji »ulicama kružite« i kritizirate. Vas je uostalom tako mali broj... Narod će vas već pronaći i pitati za račun.

Koza

Četiri ure je mati hodila,
pedeset miljari koraki je učinila
na tašte.
Tako je došla priko brigi i drag
k meni u grad
i donila glas
da je koza krepala.

Doma leži starica baba
i mala sestra je bona.
Hiža prez žita, prez muke, prez [šolda,
i krepana koza.

Jožet miljardi koraki,
svaki je korak pun škrbi.
Ma kako se moru tolike duše [prihraniti
od plaće jenega diteta u gradu.

Tri dane nis hrane pokusija,
tri noći za kozom san plaka
i dela u ognju
četrnajst ur na dan.

Ma daleki cesar austrijski
i veliki car od Jermanije
nisu ni slutiti mogli
ča misli jedan mal čovik,
ki cilu božju noć proplače za kozom.

MATE BALOTA

Invalid

Na ulici, pokraj škole u predgradju, koja je silom prilika postala vojarna, brujao je u jutarnjoj tišini stroj čekajućeg samovoza. Mliečno svietlo njegovih svjetiljaka prodiralo je duboko još u tamnu ulicu. U mlazu svietla igrale su se ljetne mušice.

Sa tornja na susjednom trgu bilo je odbilo pet sati.

Vojnici su žurili oko samovoza. Iznosili su iz kuće sanduke sa streljivom, dodajući ih drugima na samovoz, pa se opet žurno vraćali po druge. Tek tu i tamo čula se po koja rieč.

Niz ulicu je polako, oslanjajući se na štap, prilazio jedan čovjek. Zastao je izpod svjetiljke na drugoj strani ulice. Svietlo mu je palo na lice. Bio je mlad, mršav, malo blied. Čovjek je stao, nagnuo se napried i lice mu je nestalo u sjeni, a svietlo se zaustavilo na gladkoj crnoj kosi. Tako nagnut, naslonjen na svoj štap, stajao je časak nepomično, gledajući žurbu oko samovoza. Zatim se okrenuo sa vidljivim naporom i polako prišao klupi pod svjetiljkom, pa se spustio na nju. Štap je položio kraj sebe, odahnuo vidljivo i naslonjen na naslon zagledao se ponovno preko ulice.

Tamo preko vojnici su se užurbano spremali. Sad su još samo neki ubacivali i slagali zadnje sanduke u samovoz. Iza dvorištne ograde sakupljali su se ostali. Njihova bojna oprema govorila je jasno kamo kreću. U zraku su još lebdjele jučerašnje viesti o sramotnoj izdaji lažnih saveznika i poziv, kojim je vođa Poglavnik pozvao svoje vojnike da oslobode izpaćene obale od patnja i nasilja.

Kroz jutarnji polumrak, najprije tiho i nesigurno, a onda krepko i skladno odjeknula je pjesma:

Oj Dalmacijo mila,
naša si,
naša ćeš hrvatska ostati.

Jeka s drugu stranu ulice prihvatila je zadnje zvukove, a onda su ju nadglasali novi, gubeći se medju zgradama.

Naša si,
naša ćeš hrvatska ostati!

Duboki, otegnuti, pa onda bistri i odsječeni tonovi ječali su dalje. Jeka je titrala u dušama, još jučer probudjenim, u koje je ušao novi polet i nova vjera.

Na klupi je čovjek sa štapom zapalio cigaretu i požudno srkao dimove. Njegove ruke kao da su zadrhtale.

Jači šum stroja nadglasio je jeku, koja je ponavljala posljednje glasove pjesme. Niz ulicu su se spustila još tri teretna samovoza i zaustavila se pokraj prvoga. Tamo u dvorištu umukla je pjesma. Odonud su kroz buku samovoza dopirale tek zapoviedi, glasne i oštre.

Onda su se otvorila vrata i ljudi sa šljemovima su se ukrcali na samovoze. Čekajući, šalili su se sa stražarom na vratima.

— Ako poginem, pisat ću ti...

— Ja ti ostavljam svoje krpe za noge, ako se ne vratim.

Samovozi su krenuli. Prvi, drugi, treći, četvrti. Njihovi veliki, nespretni obrisi postajali su sve manji i nastajali u dnu ulice prema jugu.

Sa iztoka upravo je izlazilo sunce. Još sasvim crveno izronilo je iza tamnih gromada kuća, pa nakon par časaka posulo sjajne zrake po krovovima i staklima prozora.

Čovjek sa štapom još je dugo gledao za jurećim samovozima. Pogled mu se zaustavio na onoj točki gdje su oni nestali i ostao tamo, kao da želi što duže zadržati njihovu sliku.

Promatrao sam ga sa strane. Njegove su misli očito otišle nekud daleko. Ruka se je nemirno poigravala sa držkom crnoga štapa.

Sjeo sam. On je jednako zaneseno gledao u istom pravcu. Učinilo mi se je da pogadjam njegove misli.

— Odoše k moru, primjetih, da skrenem njegovu pažnju.

On se okrene. U polumraku zasjala su dva crna oka nekim zanosom.

— Odoše! To je bila moja satnija.

— Vaša?

— Da, nekad, dok sam još bio zdrav.

Čovjek zašuti i opet se zagleda u pravcu izčezlih samovoza. Zatim, ne okrećući se, nastavi kao za sebe:

— Sad su sretni. Dočekali su konačno ono, što smo već preko dvie godine izčekivali. I znam, da ni jedan sada ne žali poginuti. Eto, prošli smo kroz tolike borbe, ginuli, osakaćeni smo ali niesmo izbjegavali borbe. Izdržali smo, jer smo znali da se mora izdržati radi budućnosti, ali ipak, nešto nam je nedostajalo u toj borbi: borili smo se za ono, što je i onako bilo naše, što nam nitko ne osporava, borili smo se protiv svojih ljudi, protiv svoje braće, od kojih mnogi i mnogi niesu ni sami bili krivi, što su krenuli protiv nas. Bilo je potrebno uzčuvati državu, i mi smo se žrtvovali, ali ipak, težko je bilo ginuti u toj borbi, jer to nije bilo ono pravo, ona prava naša borba, za koju smo znali da će doći i koju smo svi željno čekali. A za to vrieme su naši najgori neprijatelji zatvarali i mučili našu braću, palili nam kuće, pljačkali, otimali i tjerali starce sa naših ognjišta. Svaki dan su stizale do nas takove viesti. To su bili užasni dani. Znali smo za sve, što nam čine, imali smo pušku u ruci, a niesmo si mogli pomoći. To su bile muke nad mukama. A koliko su bile teže muke, toliko je u nama bila veća žeđa za osvetom. Da nije bi-

lo vjere da će doći dan osvete, to se ne bi dalo izdržati. A sad je konačno došao i taj dan. Evo, vidjeli ste. Ljudi, koji su već dvie godine stalno pod puškom, pošli su kao na pir. Mnogi se možda ne će nikad vratiti, ali tko misli na to.

Čovjek pripali novu cigaretu, odpuhne dim kroz nos i vrati se opet k svojim mislima.

— U ostalom, tako je to na postavima, nastavi nakon stanke. I tamo se smrt osjeća bolno, dapače i ozbiljnije nego u pozadini, gdje je se ljudi i suviše plaše, ali ona tako ostavlja mnogo kraće utiske. Barem izvana tako izgleda. Tamo život, pun promjena i stalne napetosti, ne dopušta da se o stvarima previše misli. To je i sreća za vojnika. Tek kasnije, kad se čovjek negdje smiri i počne razmišljati, sjećanja nahrupe poput bujice. Tad se osjeća, da sve to nije zaboravljeno, da nije proživljeno, nego samo zatrpano negdje duboko u sjećanju; sve se vraća i ponovno proživljava, temeljitije i zato bolnije. To sam dobro osjetio za dugog vremena ležanja u bolnici.

Zašutio je, kao da prekopava po sjećanju, i polako odpuhivao dimove pred sebe. Pri tom je zamišljeno gledao svoju desnu nogu, spruženu i ukočenu.

— Smrskano mi je koljeno, nastavi, kao da pogadja moje misli. Ima već tome skoro godinu dana. U ostalom, godina, dvie, to je svejedno. I onako se više ne će pokrenuti.

— Da li još boli? upitam. Osjećao sam potrebu da mu bilo čime pokažem da suosjećam njegovu sudbinu, a da to ipak ne izgleda kao milostinja.

— Uglavnom ne boli više. Zaboli tek pokadkad, kad se mienja vrieme. Ali ima zato nešto drugo, jedna druga bol, koju mnogo jače osjećam. To je ovaj štap ovdje, sviest, da se nikad više ne ću od njega odieliti. To je ono, što mi stalno kopa po duši i leži na srdcu kao teret. Država me uzdržava, ja to niesam u stanju sam učiniti. Ja više skoro niesam u stanju sam se brinuti za sebe. To je ono, što boli... Ja se ni na kog ne žalim radi toga. Čak ni na svoju sudbinu. Čemu? No, nikako se ne mogu uživiti sa ovim životom. Ne nalazim ništa više, što bi me zanimalo. Eto, gledajte, pet sati u jutro, a ja sam već na ulici — ne mogu spavati. I tako gotovo svaki dan. A ne mogu u borbu...

Čovjek zašuti opet. Gledao sam sa strane njegovo mlado lice, tamnu kosu i duboke, nemirne oči. Uzalud sam pokušavao reći nešto, čime bih ublažio težinu njegovih misli. Jasno sam osjećao, da su tu rieči odviše prazne i bezvriedne.

On je i dalje gledao pred sebe, nepomično, kao da se nečemu domišlja. Za čas podigne opet oči i nastavi živo:

— A sada, kada je napokon ipak došlo ono, što smo svi čekali, nekako sam zadrhtao sav, nešto me je snažno pokrenulo iz toga dosadašnjeg umiranja. Kad sam jučer čuo ono, kao da sam se ponovno rodio. U meni se je opet rodila ona želja, koju sam nosio u srdcu kroz sve borbe i patnje, da i ja budem medju onima, koji će s puškom u ruci poći na naše more. Ali eto, toga ja ne mogu učiniti, kud ću ovakav? Ja nažalost mogu samo gledati, kako odlaze oni, koji su imali više sreće.

On je opet zašutio i zagledao se prema dnu ulice, gdje su malo prije nestali samovozi sa vojnicima. Prsti desne ruke uzrujano su igrali po crnom štapu.

Jedan čovjek, koji je dao svoju krv i svoje zdravlje domovini, lomio se od bola, što joj ne može dati još više.

— Sretnici, rekao je tiho, za sebe, čovjek sa razmrskanom nogom i stisnuo čvršće svoj štap.

K. G. (P. B.)

Hrvat - mornar

Nije poznato jedino širom i poprieko liepe naše domovine, i one na žalovima plavog našeg Jadrana, i one iza visokih planina prema Muri, Dravi i Dunavu, nego i po drugim krajevima svieta, kako je Hrvat bio i jest odličan mornar. Mornar, koji se po svojoj vještini i neustrašivosti može mjeriti s najvrstnijim mornarima svieta. I na trgovačkim, i na ratnim brodovima jednako se dobro snalazi i jednako ga ciene.

Odavna je on takav. Nije on nikakav skorojević na plavim, nedoglednim valovima, koji širom otvaraju vrata našoj domovini u daleke zemlje i krajeve. Kroz pokoljenja vezan je on o barku, o brod, o široku pučinu. Njegovi su otčevi, djedovi i pradjedovi do u desetke koljena unapried bili sljubljeni s našom kršnom obalom, s našim Bogodanim divnim prirodnim lukama i otocima, s plavim valovima, koji se kadkada pritaje sasvim u poput ulja mirnoj površini, da onda naglo uzavriju, uzpjene se i svojim biesom otjeraju od sebe svakoga, tko im nije vičan i tko im ne zna prkositi.

U prvom osvitu naše poviesti na Jugu, u ovoj našoj postojbini, Hrvat već odtiskuje svoju ladu od obale vučen neodoljivom snagom put poput bisera naredanih otoka i modrih daljina. Njegovo veslo zapljuskuje, prova njegove lađe reže gladku površinu vode ili ciepa valove, dok je vjetar naduo jedra i tjera ponosnu hrvatsku lađu.

Kada su Hrvati kao vojnički narod došli sa sjevera u današnju Hrvatsku u prvoj polovici VII. stoljeća slomivši moć Avara, koji su dotada ovdje vladali, osvojili su cielu iztočnu obalu Jadrana. Zemlje su bile opustošene u čestim vojnim pohodima i pljačkama u prošlim stoljećima, a nedugo prije dolazka Hrvata gotovo po cielom Balkanu razširile su se i naselile slavenske mase, koje nijesu osnivale države. Hrvati pak kao vojnički organizirani i državotvorni, čim su oko 630 godine došli na Jug, oslobodili su tamošnje Slavene od avarskog jarma, te se s njima stopili u jedan narod — hrvatski. Ovi pak Slaveni, koji su se već prije doselili, poznali su dobro plovidbu i odmah se na Jadranu odtisnuli na more. Pradomovina je naime Slavena bila izprešjecana velikim i plovnim riekama, po kojima se mogao lako vršiti i odvijati promet, mnogo lakše, nego po kopnenim putevima kroz guste šume. Ova je pradomovina bila u močvarnim krajevima iztočne Poljske i zapadne Rusije, odnosno Ukrajine, t. j. u Polesju, koje se nalazi uz rieku Pripjet, desni pritok Dnjepra, te prema Kijevu. U davnoj prošlosti pomiču se i razseljuju duž i niz rieka sve do ušća Visle u Baltičko more i uz njene pritoke, prema Karpatima, pa niz Dnjepar i Dnjestar, kao i Bug, Prut i Seret u današnjoj Rumunjskoj. Prema tome Slaveni ne samo da nastavaju krajeve s velikim riekama već se šire prema njihovim tokovima, a to je bilo nemoguće bez poznavanja brodarstva, bez vještine plovidbe. Tako su Slaveni sigurno znali graditi brodove i ploviti njima, a to su mogli naučiti od starih Grka, koji su svojim trgovačkim lađama dolazili iz Crnog mora duž njegovih pritoka, duboko u unutrašnjost zemalja naseljenih Slavenima. U stoljećima poslije Krista dolaze Slaveni do Dunava i do Crnog mora, što ih još više sili, da se izvježbaju u pomorstvu. Ondje osnivaju jaku državu, ali se ona nije trajno održala. U vrieme, kada se stvara hrvatska država, spominju grčki pisci, kako oni Slaveni na lievoj obali donjeg Dunava imaju 150 brodova.

I ovi Slaveni, koji su došli na Jadran prije Hrvata kao avarski podanici oko 614. godine, već su u svojoj pradomovini naučili brodarstvo, koje su kasnije usavršili kao i oni, koji su se spustili na Crno, Egejsko i Jonsko more. Njih su ovdje našli oni Hrvati, koji su se kao vojnička skupina spustili iz svoje dotadašnje postojbine onkraj Karpata u t. zv. Maloj Poljskoj oko Krakova preko iztočnih Alpi na Dravu, Savu i Jadran. Hrvatima je dobro došlo, što su Avari sa svojim saveznicima pod zidinama Carigrada godine 626. doživjeli težak poraz, pa je tadanji bizantski car Heraklije pozvao Hrvate, da slome avarsku sliku na zapadnom Balkanu, čemu su se oni i odazvali. Na taj su način oslobodili današnje hrvatske krajeve od Avara, osobito dotada podjarmljene Slavene, s kojima su se ubrzo sasvim srasli i stvorili jak i mnogobrojan hrvatski narod. Oslobodjeni Slaveni zajedno s nadošlim vojnicima Hrvatima odmah su pošli za tim, da svoje susjedne otoke, na koje su pred Avarima pobjegli, Romani, ostatci stanovničtva romanskog ili poromanjenog, koje je nakon sloma rimskog imperija spalo kod nas na razmjerno malen broj. Otoke su mogli osvojiti jedino pomoću brodova. Da nijesu već prije poznavali pomorstvo, trebali bi dulje vremena čekati, dok se ne bi izvježbali, ali upravo zato, što su već prije poznavali brodarstvo, odmah se dadu na more. I doista odmah nakon dolazka Hrvata zavladaju oni otocima, iz kojih se romansko stanovničtvo povuklo natrag na obalu, te sagradili utvrđene gradove ili naselili već utvrđene, a puste. Na ovaj su način Hrvati postali odmah gospodari ciele iztočne obale Jadrana, na kojem su neposredno iza svog dolazka posagradili brodove.

Prvi podhvati Hrvata-mornara u novoj domovini pokazuju nam, kako su bili Hrvati vojnički narod, koji je dobro poznavao tadašnja pravila ratovanja, i kako su bili vješti pomorci, koji »s množtvom lađa« prelaze čak na drugu obalu Jadrana. Poslije toga vraćaju se natrag, da svu našu dragu obalu trajno zadrže, da na njoj razviju svoj sieg, da se bore za slobodu svog mora i svoje obale. Više ih ne privlači tudje. Nikad ne će povesti nepravedan rat za osvajanjem tuđih zemalja i krajeva, nikad ne će napasti tuđu domovinu. Ali zato tim upornije i grčevitije brane svoje, svaku stopu svoje zemlje, pa tako i svoje more. Stoljećima traje borba, koju uz skupocjene, ali ne preskupe žrtve vode Hrvati, da očuvaju svoj Jadran od raznih nepravednih navala sa sviju strana, a da konačno u našim danima, završi tu borbu sa punom pobjedom pravde.

Hrvat-mornar opet je pozvan, da razvije hrvatsku zastavu na hrvatskom Jadranu!

A. HUMSKI

† Ivan Banić

Ustaški poručnik, tabornik Ustaške Mladeži i pobočnik Ustaškog logora u Otočcu junački poginuo.

Čitali smo upravo ovih dana, da je junački i ustaški Otočac dao pred dvie godine prvog Ustašu u Lici, a možda i u državi, koji je poginuo od ubojničke ruke. Kao nekim kobnim sudbinskim udesom bilo je namienjeno tom slavnom gradu, da nakon brojnih i težkih žrtava od tog vremena, kojima je zasvjedočio svoje najčišće ustaštvo — da i sada prigodom razoružavanja izdajničke vojske, dade opet prvi medju prvima jednog od onih svojih primjernih ustaških sinova, koji su prvi pali od izdajničkih metaka. Ustaša Ivan Banić rodio se u Otočcu, te poput mnogih drugih sinova ovog kraja borio se od prvih dana svog života siromaštvom i oskudicom, ali svojom željeznom voljom i prirodjenom bistrinom uspio je završiti učiteljsku školu s odličnim uspjehom, makar je morao stalno voditi svu brigu o temeljnim životnim potrebama.

Već za rana privukao ga je Ustaški pokret, te je on pun poleta slušao i radio po uputama najbližih Francetićevih suradnika. Imao je prilike iz bliza pratiti rad i suradjivati čak i sa samim Francetićem, s jednim od najvećih i najidealnijih ustaških boraca. Poslije 10. travnja 1941. radi neumorno u Ustaškom pokretu kao pobočnik za ustašku pripremu Logora Otočac i kao tabornik Ustaške Mladeži u Otočcu. Kada je trebalo, on je i prvi medju prvima s puškom u ruci. Sjajan i velik je bio njegov junački podvig na Plitvičkim Jezerima u proljeće 1942., koji je poznat malenom broju ljudi, jer Banić, koga je uz ostale vrline resila upravo prevelika skromnost, nije nikad volio to izticati. Bili su mu mrzki vikači, koji svojom bukom oglušiše sviet o junačtvima, koja oni obično nisu ni počinili. On je šutio. I kako to obično u životu biva, nije pobirao ni zahvala ni priznanja, osim dubokog poštovanja ustaških drugova i suboraca, koji su dobro poznavali njegovo junačtvo, požrtvovnost i skromnost. Na Plitvičkim Jezerima bio je Banić zapovjednik jedne male posade, koja je bila napadnuta premoćnim partizanskim snagama. Zahvaljujući samo njegovoj odlučnoj volji, posada se ne samo nije predala, makar je položaj bio bezizgledan, i borba trajala nekoliko dana, nego ju je on uspio, makar obkoljenu, izvući, imajući pri tom samo jednog mrtvog. Partizani su zgradu tukli bacačem, pa najzad jurišali predvodjeni jednim tankom, kojeg su pribavili od Talijana. I taj napadaj je bio skršen. Po noći uspio se Banić iz kuće neprimjetno povući s cielom posadom, probivši se kroz guste partizanske straže, kojima je bila kuća obkoljena, spasivši i ljude i oružje. To je uz njegovo zadnje junačko djelo u Karlovcu jedan od najljepših njegovih podviga.

Kada je pok. Francetić osnovao u svom rodnom gradu zadnju svoju postrojbu: Devetu ustašku bojnu Crne legije u Otočcu, sastavljenu samo od sinova ovog kraja, povjerio je pok. Baniću zapovjedničtvo jedne satnije. On je uz druge ustaške častnike uzprkos svih težkoća stvorio u kratko vrieme iz tih mladića uzorne borce, koji su se osobito iztakli pri obrani Gospića, držeći se uputa i naredaba, koje je dobio od pok. Francetića, a koje su mu bile najsvetije, imao je i neprilika, no on ih je sve strpljivo i lako podnosio.

Prilikom sramotne izdaje Badogliove vlade, koja je nama Hrvatima samo potvrdila izdajničku rabotu, koja se pod krinkom vršila na našem području u ove dvie godine, medju prvima, koji su pošli, da razoružaju izdajnike, nalazi se i ustaški poručnik Ivan Banić. On s ustaškim vojničarima juriša na talijanske tankove u Karlovcu koji su nakon kratke borbe osvojeni. No Ivan Banić ne dočeka taj čas. On pada mrtav prorešetan neprijateljskim tanetima.

OKRUŽNICA BROJ 32

Svima — stožerima, logorima i taborima

Zapovjedničtvo Postrojnika dostavilo je sliedeću okružnicu Predsjedničtva vlade broj 12.277-I-43. od 20. kolovoza 1943.

»U smislu zakonske odredbe o družtvu »Hrvatski Crveni Križ broj CXCV-1627-Z-1942. od 4. srpnja 1942. obdržava se prve nedelje u mjesecu listopadu »Tjedan Hrvatskog Crvenog Križa«.

Od svoga osnutka t. j. od uzkrsnuća Nezavisne Države Hrvatske pa do danas Hrvatski Crveni Križ uputio je sva svoja nastojanja, da u okviru svojih mogućnosti ublaži biedu i patnje prouzrokovane ratnim prilikama.

Kako se posljedice rata sve to većma osjećaju, rastu i dužnosti Hrvatskog Crvenog Križa prema žrtvama i stradalnicima, čiji je broj svakim danom veći, pa iziskuje i sve više sredstava oko ublaživanja njihove biede.

Nikada, u našim krajevima, nije bilo više postradalih i ranjenih nego danas, nikada im pomoć nije bila potrebnija nego danas, i nikada se od Hrvatskog Crvenog Križa nije više očekivalo nego danas.

Kako bi Hrvatski Crveni Križ mogao svoju plemenitu ali ujedno i odgovornu dužnost izpuniti, potrebna mu je pomoć i suradnja svih slojeva našega naroda.

Zbog toga se preporučuje Naslovu da upozori sve područne službenike, da se prigodom proslave »Tjedna Hrvatskog Crvenog Križa« po mogućnosti svi još neučlanjeni službenici učlane u družtvo »Hrvatski Crveni Križ« i to kod svojih mjestnih odnosno gradskih odbora, te da budu mjestnim i Gradskim odborima »Hrvatskog Crvenog Križa« prigodom provadjanja proslave »Tjedna Hrvatskog Crvenog Križa« u svemu pri ruci, i djelotvorno da suradjuju u izvodjenju programa.«

Dostavljajući gornju okružnicu nalaže se svima dužnostnicima, da sa svojim postrojbama djelotvorno pomognu nastojanja Hrvatskog Crvenog Križa uobće, a napose da u tjednu »Hrvatskog Crvenog Križa« budu na pomoć njegovim odborima kod postrojavanja i izvodjenja proslave.

Ujedno se ponovno preporuča svim dužnostnicima u cjelokupnom članstvu Pokreta da se učlane u Hrvatski Crveni Križ.

Za Poglavnika i za Dom — Spremni!

Upravni zapovjednik:
Mr. Božidar Kavran

Francetićev Otočac može biti ponosan na ovakove svoje sinove. I njegovi ustaški drugovi i borci ponosni su na svog poginulog druga, koji je dao život za veliku i cjelokupnu hrvatsku državu. Uspomena na njega živit će trajno u budućim pokoljenjima njegova rodna kraja. I sigurno je, da će se njegovo ime spominjati samo uz imena najboljih ustaških junaka.

Ustaša Ivan Banić s nama je!

Prvi vod vrši dužnost

Kamion se spuštao strmom šumskom cestom. Iztok je polako postajao sve svietliji. Sve su se bolje razpoznavali obrisi bregova, a iznad njih oblačine, tamne i guste, što stalno priete ponovnim pljuskom.

Medjutim svietlost je slabo prodirala u šumu. U njoj je još uviek bilo tamno kao u rogu. Tek tu i tamo izvirio bi, izmedju sablastnih divovskih krošnja, komadić svietlog horizonta na iztoku.

Šofer je čvrsto stisnuo upravljač. Njegov je pogled mirno sliedio mlaz svietla, što je, prodirući kroz tamu, osvjetljavao lošu, izrovanu cestu.

Šum motora i s vremena na vrieme škripanje osovina jedino su narušavali noćni mir. U kamionu je vladala tišina. A ipak, on je bio pun ljudi. Trideset pari očiju uporno je prodiralo kroz tamu. Trideset pušaka je spremno čekalo.

Prvi vod vrši težku dužnost u borbi s protivnikom, koji čeka negdje u zasjedi i koji će, možda već za koji čas, podmuklo iza ledja napasti...

Bog zna, koliko će ih se vratiti... Jučer, prekjučer, skoro svaki dan ostaje iza njih po koji svježi humak i u njemu ugasla mladost. Mladi ljudi polažu bez straha i boli živote za budućnost domovine.

U njihovoj sviesti još živo igraju slike popaljenih domova, grozno iznakaženih ljudi i mučenih žena i djece. Još su svježe uspomene na umorene roditelje ili braću, još se nije slegla zemlja na grobovima palih drugova. Težke žrtve mučene domovine još su uvečane žrtvama onih dragih, najbližih.

S upalih očiju odrazuje se umor i težko bdienje. Dva dana i dvie noći neprestanog napora i napetosti, bez odaha, bez odmora.

Tek su se vratili sa težkih podhvata, u kojima niesu dva dana izpuštali iz ruku puške, stigao je novi zov na pomoć. Tu negdje pod gorom, kamo se upravo spuštaju, napadnuta je malena posada, koja osigurava pilanu. Ako već niesu klonuli, obstanak onih, koji su se pred premoćnom snagom napadača povukli u samu pilanu, pitanje je sati, možda i minuta, rekao je poručnik na polazku, odlučivši se na opasni, upravo prkosni noćni put kroz goru. Jer oni u pilani nemaju streljiva za dug odpor. Zakasniti za nekoliko sati za njih je isto što i ne doći. Treba žuriti, bez odaha.

Glava je težka, ramena bole, zglobovi bole, ruke, noge... Kako su težke vjedje.

Ali dužnost... Trideset ljudi u pilani prepuštenih sami sebi.

Oni će izdržati, oni moraju izdržati!

Za malo počela je kiša. Par krupnih kapi, pa onda pljusak.

Šofer je čvršće stegnuo upravljač. Cesta se pretvorila u gorsku bujicu.

Niz umorna lica ciede hladni mlazovi. Prodiru za vrat, ciede niz ledja.

Usne se stišću... Da je samo malo, makar na čas, sjesti negdje pod krovom...

*

Već se sasvim razdanilo, kad su izašli iz šume. Daleko u dolini izpod njih stisnulo se selo. Kamion se je probijao prema njemu kroz blato i kaljužu. Naokolo se slegla povaljena trava. Iz visoke kukuruze stalno je prietila opasnost... A dolje, u selu, vlada zagonetni mir.

Zar su branitelji već klonuli?

Pilana se jedva razaznaje iz daljine. Žuta, svietla, površina od pilovine sa nešto dasaka izkače od tamno zelene okoline, ali naokolo se ne razpoznaje ništa, kao da je sve zamrlo.

Kako polako ide kamion, kako je dugačka ta cesta.

Iza velikog zavoja prošli su uz šumicu, koja je zakrivala vidik na selo. Pljusak je prestao.

Gotovo u isto vrieme počela je negdje dolje lajati strojnica. Izprekidano, užurbano, najprije sama, a onda za čas praćena mnogim puškama. Začas se je javila i druga strojnica. Oko pilane je dakle počela borba.

— Oo, dobro jutro! Dolje su se, izgleda, počeli pozdravljati. A gostima se, izgleda, ni ne nadaju, našali se netko, gladeći ciev od puške.

— Stooj! Otegnuta zapovied vodnog častnika prekinula je monotoni zuj motora.

Motor je zamuknuo. Kamion je stao.

— Izskači!

Ljudi od prvog voda niesu više mislili na umor. Za čas je kamion ostao prazan i tih sam na cesti, zaklonjen zelenim krošnjama.

Odavle se još nije ništa vidjelo. Poručnik se trčeći popne na brežuljak i klekne iza velikog kamena, motreći prema selu. Tamo se je sada, svega nešto oko kilometar udaljena, jasno nazrievala pilana i čistina oko nje. Odavle sa visine vidjeli su se jasno položaji napadača, koji su sa svih strana zaokružili pilanu i branitelje u njoj.

— Zgrada izgleda čvrsto zidana, to je sreća, primjeti poručnik. Da je drvena kao ostale, davno bi naši tamo otresli petama.

S dvie strane napadači su se metar po metar, od zaklona do zaklona, približivali zgradi, uz zaštitnu vatru svojih dviju strojnica, koje su uztrajno držale branitelje pod unakrstnom vatrom.

Poručnik je pažljivo razgledavao položaj i plan napadaja. Bilo je očito, da se napadači niesu nadali nikakovom

Primorski gradić

iznenadjenju. Oni su bili i odviše sigurni, da nitko ne će pokušati noću proći kroz šumu, kao što se je i nadao poručnik, kad je noćas pošao ovamo sa svojim vodom.

Napadačka strojnica sa lievog briega, na vrlo povoljnom položaju, očito je zadavala najviše muke onima u pilani. Poručnik se je brzo odlučio.

— Uzmite pet ljudi i jednu strojnicu, podjite rubom šume i zaobidjite brieg, pa se onom šikarom dovucite u blizinu strojnice, zapovjedio je vodniku. Iznenadite ih. Samo oprezno, da vas ne opaze. Bit će najsigurnije, budete li im se mogli približiti sasvim i urediti ih praskama. Mi ćemo odavle napasti u isto vrieme, a vi, ako vam uzpije, držite vatru odanle i spriečite im bieg prema šumi. Nažalost nas je premalo, da ih podpuno obkolimo. Hajde, podjite. Sretno! I ne zaboravite, da ste Gorski sdrug!

Za čas je vodnik sa svojom petoricom nestao na rubu šume. Za dvadesetak minuta oni su se već poput mačaka verali kroz grmlje prema vrhu drugog briega, s kojeg je bez prestanka lajala strojnica prema pilani. Pucnjava je bila oštra, a napadači i suviše bučni. To je još više olakšalo smjeli podhvat šestorici iz prvog voda. Približili su se na tridesetak metara. Srdca su lupala uzbudjeno, ali mozak je radio promišljeno i hladno, kao i uviek u takovim prilikama. Tamo oko strojnice, u dobrom zaklonu, bilo je desetak ljudi, dvojica kod strojnice, a ostali s puškama.

— Svaki jednu prasku, baciti jedan za drugim, dahne vodnik dvojici najbližih, koji su se pružili iza kamenja u grmlju do njega.

Za čas su praske bile u rukama.

— Bilo bi možda dosta i dvie, pomisli vodnik, ali sigurno je sigurno. On polako odvrne prasku i namigne drugoj dvojici.

Jedan ... dva ... tri ... četiri ...

Tri ruke izbacile su istovremeno smrtonosne crne »kruške«, tri glave stisle su se u isti čas iza kamenja. Jedan vječiti trenutak tišine, jedan jedinstveni, strahoviti prasak, u kojem je sve izčezlo, a onda opet na briegu zavlada mir.

— Tako, ta boga mi više ne će lajati, promrmlja vodnik zadovoljno i podje prema razorenom postavu napadača. Sa drugog briega zaštekće strojnica i započne oštra paljba. Prvi vod prešao je u navalu ...

Napadači, najprije iznenadjeni gubitkom strojnice i najpodesnijeg zaštitnog postava, a onda još više vatrom sa dvie strane, niesu više marili za pilanu. Od svega, preostao je kod njih još jedini cilj: šuma. Ali šestorica domobrana iz prvog voda kosili su nemilosrdno svojom strojnicom sa dosadašnjeg njihovog položaja.

— Gle ti njih, htjeli su silom u pilanu, a sad bježe od nje. Predomislili se, šaljivci, ho, ho, ho, gle ti njih, grohotao je razpoloženi vodnik nad svojom strojnicom. Ee, ne ćete, ptičice! Gle ih, razbježali se kao janjići! Tako, ovome više ne treba ni šuma ni pilana ... ovome će biti dosta kakova lopata ... A pilanu bi palili, je li lopovi? Prisjelo vam je ovaj puta. Dodaj »šaržer«!

Sve skupa nije trajalo dugo. Oni iz pilane, videći kako se iznenada okrenuo položaj nisu žalili preostalog streljiva. Za čas su se razvili izvan pilane, sijući olovo u ledja napadača u biegu. Za nepuni sat vodnik Perica na svoju najveću žalost nije imao više za kim prašiti olovo iz svoga zaklona na briegu. Preostali od napadača nestali su u šumu, svaki na svoju stranu. Poručnik je zapoviedio obustaviti borbu.

— Premalo nas je, da ih gonimo. Dosta su dobili. Ti se više ne će tako brzo vratiti. A sada malo odmora.

Bosna ponosna

Poveća prostorija u jednoj uzčuvanijoj kući usred sela bila je za čas puna. Nekad je to bila gostionica ... Nekad ...

— I opet će biti, rekao je seljak izlazeći iz štaglja, gdje se je još sinoć sakrio pred napadačima. Iz očiju mu je govorila vjera.

Kako je ugodno u suhome! Izmučena tiela umorno su se spustila na klupe i pod. Jedva su odložene puške i šljemovi. Glave su pale medju dlanove, oči su se željno sklopile. Na čas je prestao postojati sviet. Sve brige i potrebe nestale su u požudnom užitku odmora.

*

— Ustaj! Idemo!

Rezka i glasna zapovied presjekla je omamljivi polusan. Sat odmora prošao je kao časak.

Vani, na blatnoj cesti, motor je već zujao svoju monotonu pjesmu.

Šljemovi su opet na glavi, puške na ramenu. Mokri kamion zamjenio je ugodnu i suhu sobu. Kiša je opet počela padati. Hladne kapljice razbudjuju snene, umorne oči.

— Spremno? Jesmo li svi?

— Spremno! Možemo!

Poručnik je posljednji skočio na kamion. Šofer je povukao kočnice, osovine su zaškripale. Kamion je opet krenuo kroz blato i kaljužu. Trideset mladića prvog voda niesu više mislili na bol i umor. Kroz zujanje motora njihove misli vratile su se k popaljenim domovima i iznakaženim lješevima, sve dok nije mašta, velom budućnosti, prekrila garišta i grobove.

I patnje i napore i žrtve zasjenila je vizija novog života.

— Biti će, rekao je seljak sa vjerom u očima ...

Prvi vod ide u susret novim borbama. Trideset mladića, trideset pari očiju sa istom vjerom.

ŽIVOT, LJUDI i DOGODJAJI
u domovini

ZAPOSJEDNUTI PO HRVATSKIM I NJEMAČKIM ORUŽANIM SNAGAMA, SUŠAK, RIEKA, BUDVA I BAR

Povjestnom odlukom Poglavnika o pripojenju hrvatskih zemalja na Jadranu Nezavisnoj Državi Hrvatskoj potaknuti su mnogi strani listovi u inozemstvu, koji obširno pišu o zemlji, koja tek sada dolazi do podpunog značenja. Tako »Neue Züricher Zeitung« javlja da su u Hrvatskoj oružane snage s podporom njemačkih četa zaposjele Dalmaciju koja je dosada bila okupirana od talijanskih četa. Švicarski list naglašuje da su hrvatske zemlje na Jadranu oduviek pripadale Nezavisnoj Državi Hrvatskoj. Francuski list »L' Echo de Nancy« povodom dogodjaja koji su usliedili Poglavnikovim proglasom u Hrvatskoj, piše da je hrvatska vojska odmah po tom proglasu podpomognuta od njemačkih četa zauzela Dalmaciju — hrvatsku pokrajinu koju su do sada držale talijanske čete.

NEPOVREDIVOST HRVATSKIH PRAVA NA JADRANU

Dopisnik hrvatskog Dojavnog Ureda iz Berlina javlja. Savezno s oslobodjenjem Mussolinija vaš dopisnik može potvrditi javljene vam obaviesti, prema kojima njemačka vlada ostaje pri svojoj dosljednoj odluci da s jedne strane nastavi bezobzirce rat protiv Badoglio-ve Italije na svim zaposjednutim područjima talijanskog tla, a s druge strane da prizna prava svojim saveznicima, koji su bili oštećeni nepravednim zahtjevima s talijanske strane.

Na izričito postavljeno pitanje na sastanku predstavnika inozemnog novinstva u Berlinu da li će Mussolinijev povratak izazvati drugu reviziju granica Nezavisne Države Hrvatske, odgovorio je poslanik dr. Paul Schmidt, da takovu promjenu smatra izključenom.

POGLAVNIK NA SVEČANOSTI PROMAKNUĆA NOVIH ZASTAVNIKA U DOMOBRANSKOJ ZASTAVNIČKOJ ŠKOLI

15. rujna u dvorištu domobranske zastavničke škole promaknuti su u prisutstvu samog Poglavnika i Ministra oružanih snaga prvi djaci zastavničke škole u čin zastavnika. Bila je odslužena služba Božja, kojoj su prisustvovali svi odličnici na čelu s Poglavnikom, a nakon službe Božje bila je pročitana odredba o promaknuću poslie koje je održao prisutnima govor Ministar oružanih snaga general Fridrih Navratil koji je medju ostalim rekao: »Vi ste po redu prvi, koji izlazite iz naše domobranske zastavničke škole, vi ste prvi koje ona šalje u život i kojima ona pomladjuje i pojačava naše junačke redove.

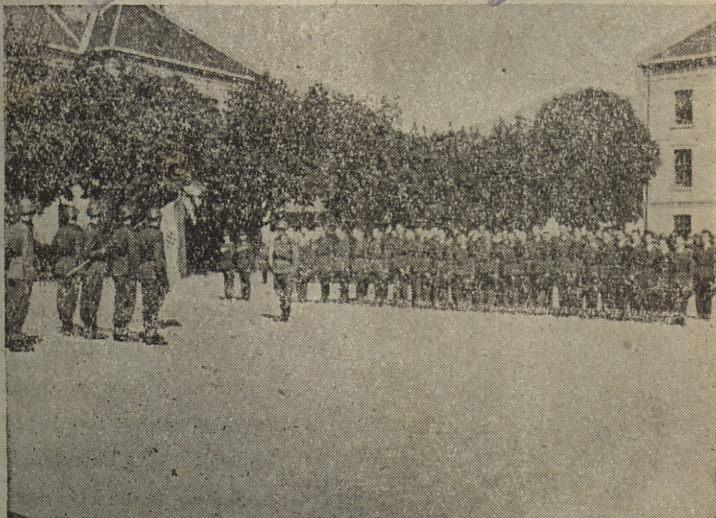
No baš zbog toga zadobiva današnji dan svoje posebno značenje. Poglavnik je danas izdao zapovied, da ćete vi, kao prvi zastavnici, koji ste izašli iz ove škole, na uspomenu na ovaj svečani dan nositi na desnim grudima spomenicu Jadrana.

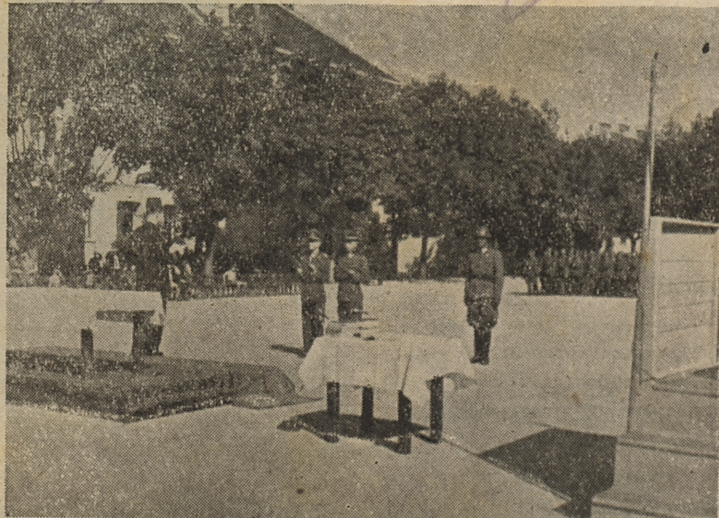
Spoznanje o svetosti i veličini današnjeg dana neka ispunjava vaša srdca kroz život posebnim ponosom. Neka vam ova spoznaja dade poticaja, da biste neustrašivom hrabrošću i zdušnošću izvršivali svoje dužnosti. Vi ćete u svom životnom zvanju, u koje danas ulazite, biti pozvani da se podpunim zalaganjem svoje osobnosti stavite na branik Doma, da branite cjelokupnost svete hrvatske grude, te da u nepokolebivoj vjernosti s velikim našim saveznikom Njemačkom, braniteljem obstanka i uljudbe Europe, koračate u pravcu pobjede. Naši predji borili su se tisuću godina za nezavisnost i slobodu Hrvatske i Hrvata. Mnogo je dušmanskih najezdi prohujalo našom zemljom, no uviek su, kao iz pepela naše ugnjetene grude nicali novi junaci i vodje, koji hametom porazište napadače i vratiše nam sve što je hrvatsko.

Iza njegovog govora svirala je glasba ustašku državnu himnu, a po tom se Poglavnik uputio prema mladim zastavnicima, čestitajući svakom napose i rukujući se.

HRVATSKI MORNARI KREĆU NA JADRAN

Zemun, 21. rujna. 15. rujna krenula je jedna skupina hrvatskih mornara iz Zemuna na naš hrvatski Jadran. Svečanom izpraćaju prisustvovao je, moglo bi se reći, čitav Zemun, a poklicima oduševljenja i sreće nije bilo kraja ni konca. Povorka hrvatskih mornara prolazila je glavnom ulicom grada Zemuna prema kolodvoru praćena željezničkom ustaškom vojnicom, domobranima, predstavnicima gradjanskih i vojnih vlasti, Ženskom lozom Ustaškog pokreta i množtvom onih, koji su u tim mornarima gledali u minijaturi uzkrsnuće davne slave hrvatskoga mora i pripojenje hrvatskog Jadrana hrvatskoj državi.

Prisega mladih zastavnika zagrebačke zastavničke škole

Svečanost 10. rujna 1943.

Pred sam polazak veselje je poprimalo sve izrazitiji oblik i djevojke su kitile cviećem mlade hrvatske mornare, koji će opet pronositi svietom slavu hrvatskog pomorstva. Prije nego što su mornari ušli u vlak, oprostio se s njima s nekoliko toplih rieči ustaški logornik Ivan Pleša zaželivši im sretan put i uspjeh u borbi za očuvanje hrvatskog Jadrana.

JUNAČKI PODHVAT HRVATSKIH BORACA PROTIV PARTIZANSKIH BANDA U OTOČCU

Zagreb, 18. rujna. Jedan hrvatski krstareći odjel za vrieme svoje djelatnosti u području Senja u potrazi za razbježanim talijanskim vojnicima, saznao je, da su Talijani, koji su bili u području Senja, napustili Senj, čim je proglašena sramotna kapitulacija Italije, te da su predali svo oružje i ratno tvorivo nekim partizanskim skupinama u šumskom području iztočno od Senja. Svo to oružje i ratno tvorivo počeli su partizani odvoziti u Otočac.

Da bi se spriečilo, da se partizani okoriste ovim oružjem i ratnim tvorivom, spomenuti je odjel izvršio iznenada napadaj na Otočac, u kojem su se prolazno nalazili partizani.

Tom je prilikom ovaj odjel uništio odnosno zaplienio oko 45 natovarenih teretnih i pet osobnih samovoza, dva topa 75 mm, pet protuoklopnih topova, 2500 pušaka, jedna bojna kola, 40 manjih bacača, 250 bačava benzina i oko 2000 topovskih naboja.

Nadalje je ovaj hrabri i junački odjel pobio oko 150 odmetnika, a iz zatvora oslobodio oko 80 osoba, 4 njemačka vojnika i jednog liečnika.

Gubitci odjela iznose 2 mrtva i 23 ranjena.

IZSELJENI HRVATI ZAHVALJUJU POGLAVNIKU ZA VELIKO DJELO PRIPOJENJA JADRANSKIH ZEMALJA HRVATSKOJ DRŽAVI

Povodom najnovijih dogodjaja u savezu s pripojenjem svih hrvatskih krajeva na Jadranu Nezavisnoj Državi Hrvatskoj, primio je Poglavnik od američkih Hrvata, kod kojih je ovaj dogodjaj našao dubokog odjeka, oduševljenu brzojavnu čestitku koja glasi:

Poglavnik Ante Pavelić

Zagreb

Središnji odbor svih hrvatskih družtava, kao zastupnik svih Hrvata izvan domovine, izražava Vam najdublju zahvalnost za veliko djelo sjedinjenja svih hrvatskih zemalja u Nezavisnoj Državi Hrvatsko.j Izseljeni Hrvati stoje više nego ikada uz svoga Poglavnika, koji je svojom muževnom državničkom mudrošću i vojničkom energijom znao oživotvoriti najviše ideale hrvatskog naroda. Za Poglavnika i Dom spremni!

Valenta, Fraisman, Semel, Mayer, Siladji, Habrun, Bosiljevac

USTAŠKA IMENOVANJA

Stožernikom ustaškog stožera Vuka-Posavje imenovan je Marijan Gec

ODREDBA

U smislu § 67., odj. 4. Propisnika o zadaći, ustrojstvu, radu i smjernicama »Ustaše« — Hrvatskog oslobodilačkog pokreta od 11. kolovoza 1942., imenujem na priedlog Postrojnika predstojnika kotarskog suda, ustašu Marijana Geca, logornika ustaškog logora Stara Pazova, stožernikom ustaškog stožera Vuka Posavje sa sjedištem u Vukovaru. — Za dom spremni!

Zagreb, 14. rujna 1943.

Poglavnik

Dr. Ante Pavelić v. r.

Stožernikom stožera Rama i Hum imenovan ustaša Ivo Babić

Objavljena je ova Odredba:

U smislu § 67. odj. 4. Pravilnika o zadaći, ustrojstvu, radu i smjernicama »Ustaše« — hrvatskog oslobodilačkog Pokreta — od 11. kolovoza 1942. imenujem na priedlog postrojnika ravnajućeg učitelja ustašu Ivu Babić-a, logornika ustaškog logora Metković stožernikom ustaškog stožera Rama Hum sa sjedištem u Mostaru.

Za Dom spremni;

Poglavnik

Dr. Ante Pavelić v. r.

Prof. Vlaho Lovrić imenovan stožernikom stožera Gora-Prigorje

Objavljena je ova Odredba:

U smislu § 67. odj. A Propisnika o zadaći, ustrojstvu, radu i smjernicama »Ustaše« — hrvatskog oslobodilačkog pokreta — od 11. kolovoza 1943. imenujem na priedlog postrojnika ustašu prof. Vlahu Lovrić-a, dosadašnjeg stožernika ustaškog stožera Gora, stožernikom ustaškog stožera Gora Prigorje sa sjedištem u Zagrebu.

Za Dom Spremni!

Poglavnik

Dr. Ante Pavelić v. r.

POD PREDSJEDANJEM POGLAVNIKA ODRŽANA JE SJEDNICA DOGLAVNIČKOG VIEĆA

Zagreb, 18. rujna. Iz Glavnog Ustaškog Stana: Pod predsjedanjem Poglavnika održana je u Dvoru Poglavnikovom na Trgu Stjepana Radića dana 17. o. mj. sjednica Doglavničkog Vieća, koja je trajala od 17 do 20 sati.

Neprobojna falanga domobrana, ustaša i mornara

Stare slave djedovine

Slava Hrvatske i opravdanje njezina obstanka počivaju na časti i junačtvu. Uostalom, ovo je dvoje i onako nerazdvojivo. Ne može imati časti, tko nije junak, niti ima junakâ bez časti.

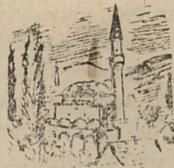

Kad god je u svojoj prošlosti Hrvatska ulazila u diplomatsko-političku igru svojih bližih ili daljih susjedâ, uviek su ti zaboravljali, da iza nje stoji tisućgodišnja tradicija borbe. Ova zemlja i ovaj narod bore se već stoljeća i stoljeća. A to nije mala stvar. U tom se neprekidnom rvanju iztrošiše neizmjerne fizičke i duhovne snage naroda, ali se steklo i zamjerno izkustvo: stekla se naviknutost na borbu i odpornost do krajnjih granica ljudske izdržljivosti. Sadašnji rat u cielosti je sve to potvrdio.

Pisat će se jednom i o našim patnjama i onda će Evropa i sviet vidjeti, što su Hrvati u ovom ratu sve dali, što podnieli i izdržali. Bit će to epopeja žrtve, apoteoza rodoljublja i zanosa jednoga malog naroda, koji se ni u jedno vrieme i ni pod koju cienu nije odrekao svog prava na život i domovinu.

Borba je naša baština, ali je mir, pravda i medjunarodna suradnja naš ideal. Idući za njim ugibali smo se pomno kroz vjekove svemu, što bi moglo narušiti mir, povriediti pravdu i poremetiti dobre odnose sa svim drugim narodima. Napadačkih ratova zato uobće niesmo vodili. Tudje ni u kojem obliku niesmo prisvajali. Ali kao narod ponosa i časti niesmo mogli nikada pristati ni na to, da nam se uzimlje, odkida od živog tiela i odtudjuje ono, što je oduviek samo naše.

Dogadjaji u ovom ratu prisilili su nas medjutim privremeno, da se de iure, na papiru, odreknemo nekih izrazito i izključivo svojih krajeva. Klika, slobodnozidarsko-vojnička, koja nije imala pristanak talijanskog naroda, uspjela je nametnuti nam najneprijateljskije granice, što smo ih ikada imali na ikojoj strani svoje zemlje. Samo jedan pogled na njih svjedoči o detaljno izradjenom nacrtu, da se Hrvatska na svome vlastitome moru onemogući, da se podpuno gospodarski i politički uništi. No ni to još nije bilo sve. Badogliovci su okupirali Hrvatsku na crti do Karlovca (dakle prema Londonskom paktu, iako je službeno bio protivnik Engleza!), izručivali to područje na milost i nemilost svoje soldateske i združili se tamo na svim neprijateljima hrvatskog naroda, što ih je samo i koliko ih je mogao naći. Združio se s njima u zajedničkoj misli i namjeri, da Hrvate svim pa i najbeznačajnijim i najnečovječnijim sredstvima na tom području iztriebe.

Tako je odpočelo razdoblje, s kojim se ono od 1463.—1878., za vrieme turske vladavine u nekim našim krajevima, uobće ne smije uzporediti. Ono je prema ovome bilo doba mira, cvata i napredka. Što je najtragičnije, sve nam je to učinio t. zv. prijatelj i ratni drug, i zato, što se on tako zvao i takvim gradio, neokupiranoj Hrvatskoj bilo je zaniekano i oduzeto pravo svakog prosvjeda, odpora i borbe, jer hrvatski prosvjedi nisu zbog klikaške zavjere mogli doći na pravo mjesto.

Sudeći vjerojatno po sebi, čudni je taj »saveznik« računao, da su i nama strani pojmovi časti i junačtva, da i mi mislimo kapitulirati i da se prema tome, odričemo vrhovničtva nad svojim morem i njegovom pozadinom. Prevario se. Hrvatski narod nije nikada u duši priznao Rimskih ugovorâ niti ih je hrvatski Sabor potvrdio, jer je znao, da su nam silom nametnuti. Hrvatski se narod ni jednog časa nije prestao boriti za to, da dobije natrag ono, što mu je oteto. Bila je to borba pod najtežim okolnostima, koja je, upravo zato, poneke navela i na očajničke korake, ali je bila jasna i vitežka. Sav je hrvatski narod u njoj sudjelovao nepodieljenošću simpatijâ za okupirane krajeve i duhovnim spremanjem za čas obračuna, vjerujući neograničeno u Poglavnika.

Taj čas je sada došao. Vjerna sebi i svojim idealima Hrvatska nastupa u nezaustavljivome hodu na svoje more. Nastupa pod neokaljanim crven-bielo-plavim barjakom slave protiv izdajničkih generala. Hrvatska nastupa kao liečnik i osloboditelj, kao dobra majka svoje do dna duše raztužene i ucviljene djece. Vraća im materinsku rieč, donosi kruh i slobodu.

Neprijatelj se prevario. Mi ne polažemo oružje. Mi se borimo već cio milenij, ali niti smo klonuli od borbe, niti smo je siti. Znamo se mi boriti i borit ćemo se sve dotle, dok Nezavisnoj Državi Hrvatskoj ne osiguramo trajan mir i njezina uzvišenog poslanja dostojan život. Znamo se boriti, jer ova je zemlja — stare slave djedovina!

Slava se ne stiče kapitulacijom ni izdajom, već samo borbom. I to borbom do kraja, do pobjede. Za izdajicu pobjede nema. Onaj, tko kapitulira, ne pita se za savjet. Taj nema rieči: na njemu je da sluša i da primi milost — ili nemilost — iz ruku onoga, pred kojim je položio oružje. Vitežkom se protivniku, ako ga se i svlada, pruža častan mir. A kapitulacija je poraz, pričuvan za one, koji se niesu nikada ni borili, nego su se igrali rata i svuda nastojali doći na gotovo.

Hrvatska to ne će. Ona ne namjerava kapitulirati ni pred kim, jer ona je borac i junak, izkusan i jak. Surovo prisiljena, ona je uzmakla s mora, ali zato, da se jednog dana uzmogne opet na nj vratiti. Sad se eto vraća. Na svoje se vraća. Priključuje svojoj državnoj zajednici obale svoga mora da na njih vrati neretljanska i uskočka vremena i visoko razvije svoju trobojnicu i na najmanjoj barčici i na najvećemu ratnom brodu. Tamo, gdje je kolievka hrvatske države, tamo smo mi odvajkada i uviek ćemo biti.

Tako eto Hrvatska ostaje vjerna svojim predajama, spasava svoju čast i ponovno pokazuje svoje junačtvo. Pred prijatelja i neprijatelja izlazi vedra čela, sviestna, da je bez krivnje, da se nije okaljala griehom otimačine i da nije poklekla ni pred kim.

Stare slave djedovina ovjenčava se ovih dana novom slavom. S vjerom u pravednog Boga ona gleda bistra i sigurna oka u budućnost. Nitko joj je ne će moći oteti, jer ni ona nikada nikome ništa otela nije. Ona se samo branila: svoju slobodu je branila, svoja brda i nizine, svoje plavo more. U toj samoobrambenoj borbi stekla je častan naslov djedovine stare slave.

Oko nje, oko naše zajedničke majke, svi smo danas okupljeni kao poslušna i izmirena djeca. Svi smo uz nju, jer je ona sva za sve nas. Volimo je i želimo joj to djelom dokazati. Sad je za to prilika, a poslije je već ne će biti. Pokazati treba

cielom svietu, da nijednog diela svoje Domovine nikome ne mislimo ni posuditi ni iznajmiti. I kad jednom svi budu na okupu, svi opet naši, pokazat ćemo, kako se ljubi i brani svoja rodjena gruda.

S. VITKOVIĆ

Val pobožnosti

Nakon što je Josip Staljin Djugašvili sazvao sveti Sinod, razlio se preko svih savezničkih zemalja val vjerskog oduševljenja i pobožnosti. Nadbiskup od Yorka, kako javljaju englezke novine odmah je stupio u doticaj sa sovjetskim poslanstvom i izrazio svoju najvruću želju da se sastane najprije sa Staljinom.

Sovjetsko poslanstvo se odmah stavilo u dodir s vladom u Moskvi i nastao je dugački razgovor.

Kad je poslanik konačno svršio razgovor upitao ga je nestrpljivi nadbiskup od Yorka:

— Dakle mogu li se uputiti do druga Staljina...

— Ma da — veli poslanik — naravski da možete, samo postoji jedna potežkoća.

— Kakva? — uleti u rieč nadbiskup.

— Znate, Njegova Svetost...

— Koja njegova Svetost? — uleti nadbiskup.

Poslanik razrogači oči.

— Kakvo je to pitanje — reče on nadbiskupu — valjda znate koga mislim.

Nadbiskup je nešto promucao.

— Dakle — nastavi sovjetski poslanik — Njegova Svetost drug Staljin može vas primiti tek onda, kad obavite čišćenje.

— Čišćenje?! — promuca nadbiskup.

— Dabome — veli poslanik — čišćenje... Ne može Njegova Svetost primati obične grješnike...

— Grješnike... — mucao je dalje nadbiskup. — Zar sam ja možda grješnik?

— Oho! — uzklikne sovjetski poslanik — izgleda da vaša Preuzvišenost slabo čita Sveto Pismo...

— Ja da ne čitam Sveto Pismo? — uzruja se nadbiskup — pa ja ga i tumačim mojim anglikanskim vjernicima...

— To se mene ne tiče — veli poslanik — da li ga vi tumačite, ali u glavnom izgleda da se ga ne držite, kad si utvarate da niste grješnik.

— Dakle što mi je činiti? — pokori se konačno nadbiskup.

E ovako! — veli poslanik. — U prvom redu imate obaviti duhovne vježbe...

— Kako, duhovne vježbe? Pa ja nisam katolik.

— Baš zato, — veli poslanik — duhovne vježbe i to dvadeset i pet dana na uspomenu dvadeset i pet što tajnih, što javnih točaka Atlantske povelje.

— Dobro! — uzdahnu nadbiskup. — A zatim?

— Zatim ćete postiti šest dana o kruhu i vodi na uspomenu onih šest generala, koji su ustrieljeni zajedno s Tuhačevskim, jer su vodili bezbožnu i protuvjersku promičbu.

— A zatim? — pita skrušeno nadbiskup od Yorka.

— Zatim ćete odputovati u Moskvu, prijaviti se Molotovu, kod kojega ćete se izpoviediti i primiti blagoslov.

— A zatim?

— Zatim ćete još tri dana razmišljati o rušenju crkava i bolnica, te kad se dobro u sebi uvjerite o prolaznosti svega, tada ćete biti dostojni, da vas primi Njegova Svetost Josip Prvi Staljin. O načinu primanja i ceremonijalu, koji se ima tom prilikom obaviti, to će vas obaviestiti osobni tajnik njegove Svetosti arhidijakon drug Tihon...

Nadbiskup od Yorka sav dirnut i uzhićen ostavio je sovjetsko poslanstvo i uputio se u svoj dom, da tamo počne s čišćenjem i izpitivanjem savjesti, da bude dostojan primanja kod velikog poglavice boljševičkog »raja«.

Ovih dana je čišćenje u punom jeku.

Nezna se, da li će i drugi englezki biskupi početi s kršćanskim životom i pokorom, da budu dostojni primanja kod velikog poglavice svete boljševičke crkve — druga Staljina...

JOŽĆENKO

Dokumenat nedavne prošlosti: Izbjeglice iz Hrv. Primorja napuštaju rodni kraj i bježe pred nasiljem u unutrašnjost Hrvatske

Ustaša i domobran

Pruži mi ruku, brate, ta borba nam je ista;
Iste nas muke prate i istu, poput Krista
Mučenu, branimo grudu!
U krvavom trudu
Prsima golim jednu štitimo misao
Što s naše grude vječno bukti, struji
I znamo: dok i jedan od nas bude disao
Prkosit ćemo vragu i oluji.
Puške naše istu zemlju brane,
Obadva nas iste ruke hrane.
A zar niesmo, još ko djeca mala
Dielili kolač, što mati ga jednom dala
I zar niesu mrtvog otca tvoga
Položili u raku kraj moga
A ne misliš li, da za dugih noći
Ko i nekad, za jesenskih prela
Jedan k drugom oni znaju doći.
Razmatraju tad i naša djela!
A zar bi starci mogli mirno snivat
Kad vidjeli bi, da iz težkih muka
Stečeno blago tudjin će uživat
I naše rušit tudjinova ruka?

Pruži mi ruku, brate, gle krv iz naših rana
Ista upija zemlja, da blagoslovom rodi!
Svaka je njena kaplja vjestnik novog dana,
Ta krv je svietlo naše, što nas u zoru vodi!

BOJIŠTE × NOVINSTVO × KRUGOVAL
POGLED ŠIROM SVIETA

TEMELJ NOVE NJEMAČKO-TALIJANSKE SURADNJE

U vezi s oslobodjenjem Benita Mussolinija i obnovom fašističke stranke — koja je pretvorena u republikansku, što znači da ne priznaje više kralja — postavili su neki pitanje što će biti s onim odlukama, koje je donielo vodstvo Velikog Njemačkog Reicha u smislu uklanjanja nepravdi što su ih neki narodi pretrpjeli. Na to pitanje daje nam odgovor obširni dopis Hrvatskog dojavnog ureda iz Berlina od 17. rujna. U tom dopisu se javlja, na temelju pouzdanih obavještenja o stanovištu odgovornih berlinskih čimbenika, medju ostalim, sliedeće: ... svi oni vanjsko-politički potezi, nose li oni čisto politički značaj, ili su popraćeni i vojničkim djelima, koji su bili upereni protiv probitaka drugih naroda, označuju se danas u Berlinu kao djelo dinastije i generaliteta. Na tom temelju razabiru se obrisi nove njemačko-talijanske suradnje.

»MISAO JUGOSLAVIJE JE SVE JAČA«

»Misao Jugoslavije je sve jača!« tako znade često uzkliknuti kakav zagrijani »jugosloven« preko londonskog krugovala. Ovakove ljude kao da ni najmanje ne zanima što svakog časa koji od starih pobornika Jugoslavije napusti službenog predstavnika te sanje »jugoslavensku vladu u Londonu«. Iza kako je ta vlada ostala i bez posljednjeg hrvatskog predstavnika, nedavno ju je ostavio i jedan Slovenac — kapetan Janez Kern, koji je inače u toj vladi imao naslov »ministra prometa i trgovačke mornarice«. Službena obaviest kaže da je Janez Kern podnio ostavku »iz zdravstvenih razloga«. Vjerojatno ga je težko zaboljela glava kad je počeo uvidjati što se zapravo želi postići pod krinkom jugoslavenstva. Tako ta »vlada« postaje sve čišće srbska. To uostalom i znači: prava jugoslavenska, jer jugoslavenstvo u svom današnjem obliku kao i prijašnjem jest: velikosrbstvo.

TROJNI UGOVOR

Trojni ugovor nakon talijanske izdaje kao odgovor na izdaju Italije, koja je bila jedna od članica podpisnica trojnog ugovora, objavio je izvještajni ured japanske vlade sliedeću viest:

Carska japanska vlada i vlada Njemačkog Reicha izjavljuju: Izdaja Badoglieve vlade ni u kom slučaju neće pokolebati trojni ugovor, koji ostaje na snazi bez ikakve promjene. Obje vlade odlučne su nastaviti rat svim razpoloživim sredstvima do zajedničke pobjede.

PONOVNO PREUZIMANJE UPRAVE FAŠIZMA U ITALIJI OD MUSSOLINIA

Benito Mussolini preuzeo je 17. rujna ponovno upravu fašizma u Italiji. Dne 15. rujna izdao je pet sliedećih vladinih zapoviedi:

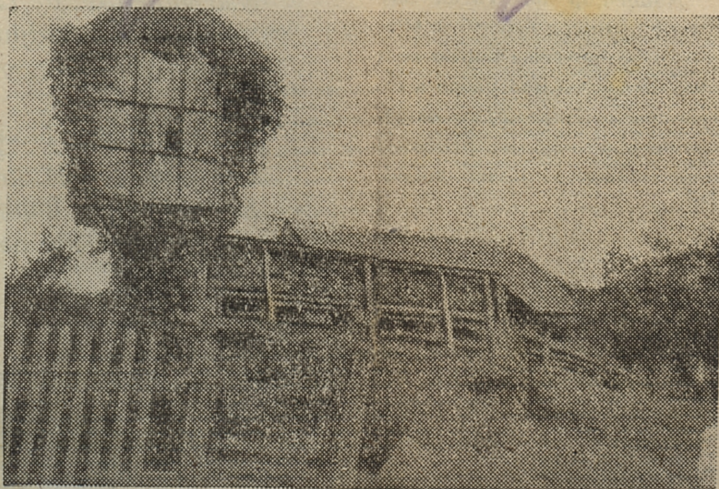
Dnevna zapovied broj 1.: »Vjernim drugovima u cieloj Italiji! Počam od danas, 15. rujna 1943., preuzimam ponovno vrhovno vodstvo fašizma u Italiji. Mussolini«.

Dnevna zapovied broj 2.: »Imenujem Alessandra Pavolinija privremenim tajnikom fašističke nacionalne stranke, koja će se od danas zvati republikanska fašistička stranka. Mussolini.«

Dnevna zapovied broj 3.: »Nalažem, da sve vojničke, političke, upravne i školske oblasti kao i sve druge oblasti, koje je vlada kapitulacije svrgla, bezodvlačno opet zauzmu svoja mjesta i svoje urede. Mussolini«.

Dnevna zapovied broj 4.: »Odredjujem, da se bezodvlačno imadu ponovno uzpostaviti svi stranački uredi sa sliedećim zadaćama: a) Djelotvorno i drugarski podpomagati njemačku vojsku, koja se na talijanskom tlu tuče sa zajedničkim protivnikom, b) Narodu bezodvlačno pružiti djelotvornu, moralnu i materialnu pomoć. c) Stanje članova stranke obzirom na njihovo držanje u vezi sa državnim udarom i kapitulacijom, te u vezi s nečastnim postupkom izpitati, a kukavice i izdajice primjerno kazniti. Mussolini«.

Dnevna zapovied broj 5.: »Odredjujem ponovnu uzpostavu svih sastava i posebnih odjela dobrovoljačke milicije za nacionalnu sigurnost. Mussolini«.

PROTUTEŽA OPASNOJ MOĆI SOVJETSKE RUSIJE

U prošlom broju našeg lista donieli smo kratki sadržaj govora što ga je engleski ministar predsjednik Churchill nedavno održao pred profesorima i djacima Harvard-sveučilišta. U tom govoru izjavio je Curchill, i to dosta obširno i odlučno, da će morati i poslije rata »možda još na vrlo dugo vremena« ostati u punom svom ustroju cjelokupni sadanji vojni angloamerički aparat. Čemu? Makar će (tako se naime angloamerikanci nadaju!) biti postignut mir — posve onako kako ga budu oni diktirali?

Pitanjem čemu bi imala služiti ta i daljnja »ratna zajednica Englezke i Amerike« — kako se je doslovno izjasnio Churchill — tim pitanjem bavi se dosta obširno, inače posve anglofilski nastrojen švicarski list, »Basler Nachrichten« u svom broju od 11-12. rujna. Ovaj list drži da Englezka tom »ratnom zajednicom« i poslie rata želi postići dvoje. Prvo ovakovim čvrstim zajedništvom učiniti da u budućnosti ne bi došlo do previše bezobzirnog nastupanja Amerike prema Englezkoj, odnosno do oprečnosti izmedju Londona i Washingtona. Drugo, strah pred Rusijom. Englezka je najme u savezu sa Sovjetskom Rusijom. Taj savez Sovjetska Rusija izkorištava za svoje jačanje; zato je Englezkoj potrebno da u trajnoj zajednici s Amerikom, nadje protutežu prema Rusiji.

Rusija je sila jača od Englezke. Englezka mora na bilo koji način postići izravnanje sila. »Potreba takova izravnanja sila, kaže ovaj švicarski list, ukazuje se Englezkoj danas još snažnije već radi Sredozemnog mora, kamo je morala, na odlučivanje o Italiji, prizvati Rusiju ... Pridolaženje pojačanog utjecaja Rusije u sredozemnom prostoru ne od-

govara nikako, i u prošlom Svjetskom ratu samo prolazno prekinutoj, tradicionalnoj politici Englezke: slavensku Velesilu od Sredozemnog mora i Levanta daleko držati.«

Englezka dakle tjeskobno misli na posljedice današnjeg svog savezničtva sa Sovjetskom Rusijom.

BUDIMPEŠTANSKA KRUGOVALNA POSTAJA NEĆE OBJAVLJIVATI SOVJETSKIH I BRITANSKIH RATNIH IZVJEŠĆA

List »Svenska Dagbladet« donio je viest prema kojoj je budimpeštanska krugovalna postaja javila da će uzkoro početi objavljivanjem sovjetskog i britanskog ratnog izvještaja. Budimpeštanska krugovalna postaja označuje tu viest kao posve izmišljenu.

PROMJENE U MAĐARSKOJ DIPLOMACIJI

Kako javlja mađarski list »Pester Lloyd« u broju od 16. rujna, u mađarskom diplomatskom koru ima nekoliko promjena. Tako je poslanikom u Stockholmu imenovan vrlo izkusni diplomata dr. Anton Ullein-Reviczky. Pester Lloyd smatra Stockholm »važnim diplomatskim mjestom«, gdje će njegova »uzpjesima nada sve bogata« dosadašnja djelatnost »naći svoj pravi završetak«.

Za drugi neutralni grad, za Bern, imenovan je dosadašnji poslanik u Vichyu Dr. Baron Georg Bakach-Bessenyey. I to je jedan od sposobnih mađarskih diplomata, o čem dovoljno govori već dosadanje njegovo dodjeljenje kao predstavnika u Francuzkoj. Izvedeno je još nekoliko drugih promjena.

ENGLEZKI NADBISKUP ANGLIKANSKE VJEROIZPOVIESTI U SOVJETSKOJ RUSIJI

Nedavno je u Sovjetsku Rusiju odputovao anglikanski nadbiskup od Yorka. O naravi njegova puta nema nikakove sumnje. Englezka i ruska crkva nikad nisu imale nekih naročito blizkih odnosa pa nemaju ni danas. Drugi su ciljevi puta tog nadbiskupa. Razpored boravka tog nadbiskupa u Sovjetskoj Rusiji medju ostalim obuhvaća, kako javlja Exchange Telegrapf, sastanak s povjerenikom za vanjske poslove Sovjetske Rusije Molotovom. »News Chronicle« opet drži da su o tom putu razpravljali i Roosewelt i Churchill u Washingtonu. To su svakako znaci drugog poslanja nadbiskupa od Yorka nego što je »slava Božja i kraljevstvo nebesko«.

Prema posljednjim viestima, na iztočnom bojištu i dalje se izvodi izravnanje fronte. Premda neprijatelj ubacuje neprestano u borbu jače snage, želeći pod bilo koju cienu probiti njemačku bojnu liniju, ipak mu to nigdje ne uspieva, nego se pomicanje i skraćivanje bojišta provodi od njemačkog vojnog vodstva po dobro smišljenom planu tako, da sovjetskim jedinicama nigdje nije uspjelo probiti njemačku bojnu liniju. Ovim skraćivanjem bojišta postići će se prvenstveno tri stvari: prvo na taj će se način dobiti novih pričuva, drugo, novo će se bojište moći braniti s manje snaga, a treće, u tom povlačenju svakako njemačko vojno vodstvo imade sigurno odredjenu crtu, koja će biti najpodesnija za daljnju obranu, a možda i za nove navalne podhvate, i do te crte kane se povući. U čitavim tim podhvatima radi se po dobro smišljenoj osnovi, razaraju se pruge, kao i svi uredjaji, kojima bi se mogao neprijatelj koristiti, a, što je takodjer važno po izhod borbe, čitavo to povlačenje vodi se uz težke borbe, u kojima se neprijatelj strahovito izcrpljuje i u ljudstvu i u tvorivu.

Na talijanskom bojištu osobita je pažnja i jedne i druge strane bila usredotočena na težke borbe kod Salerna i dalje prema jugu do poluotoka Nicose. Angloamerikanci su na ovo područje doveli nova pojačanja, ali uzprkos toga nije im uspjelo produbiti svoje postave ni na jednom od ova dva mostobrana. Važnost njemačkih uspjeha na području oko Salerna osobito je očita, ako uzmemo u obzir, da su tu ne samo težko stradale u tvorivu, a osobito u ljudstvu angloameričke snage, nego da težkoćama, na koje su ovdje naišli angloamerikanci prisiljeni promieniti svoje osnove, prema kojima su bez sumnje htjeli provesti i izkrcavanje svojih snaga na drugim točkama talijanskog poluotoka. Sad je angloamerikansko vodstvo prisljeno da one snage, koje je odredilo za druge podhvate, baca u borbe oko Salerna. Dalji se razvoj očekuje najvećim zanimanjem, ali svakako je sigurno, da su njemačke jedinice pokazale ovdje svoju veliku borbenost u novoj situaciji, koja je nastala za njemačko vojno vodstvo, napuštanjem bojišta od strane Italije.

»ZATEČENI NEPRIPRAVNI«

U jednom od novijih brojeva »Sunday Timesa« promatra se razvoj dogodjaja oko Badogliove ponude primirja. U vezi s time govori se u spomenutim novinama o više stvari. O razlogu, na primjer, zašto je moralo proteći nekoliko dana izmedju podpisivanja i objavljivanja ugovora o primirju, tvrdi spomenuti list, da su saveznici najprije morali dovršiti svoje pripreme na daljnje nastupanje u promienjenim okolnostima. To, da su saveznici tek sada počeli obavljati te pripreme, daje piscu članka u navedenim novinama razloga za zaključak da su saveznici bili nepripravni, ili, drugim riečima, da zakasnjuju za dogodjajima. To je svakako težak prigovor za jedno vodstvo, jer dobro vodstvo uviek mora iznenaditi, a ne biti — iznenadjeno. To pokazuje dalekovidnost vodstva i govori, koliko se to vodstvo može nadati uspjesima.

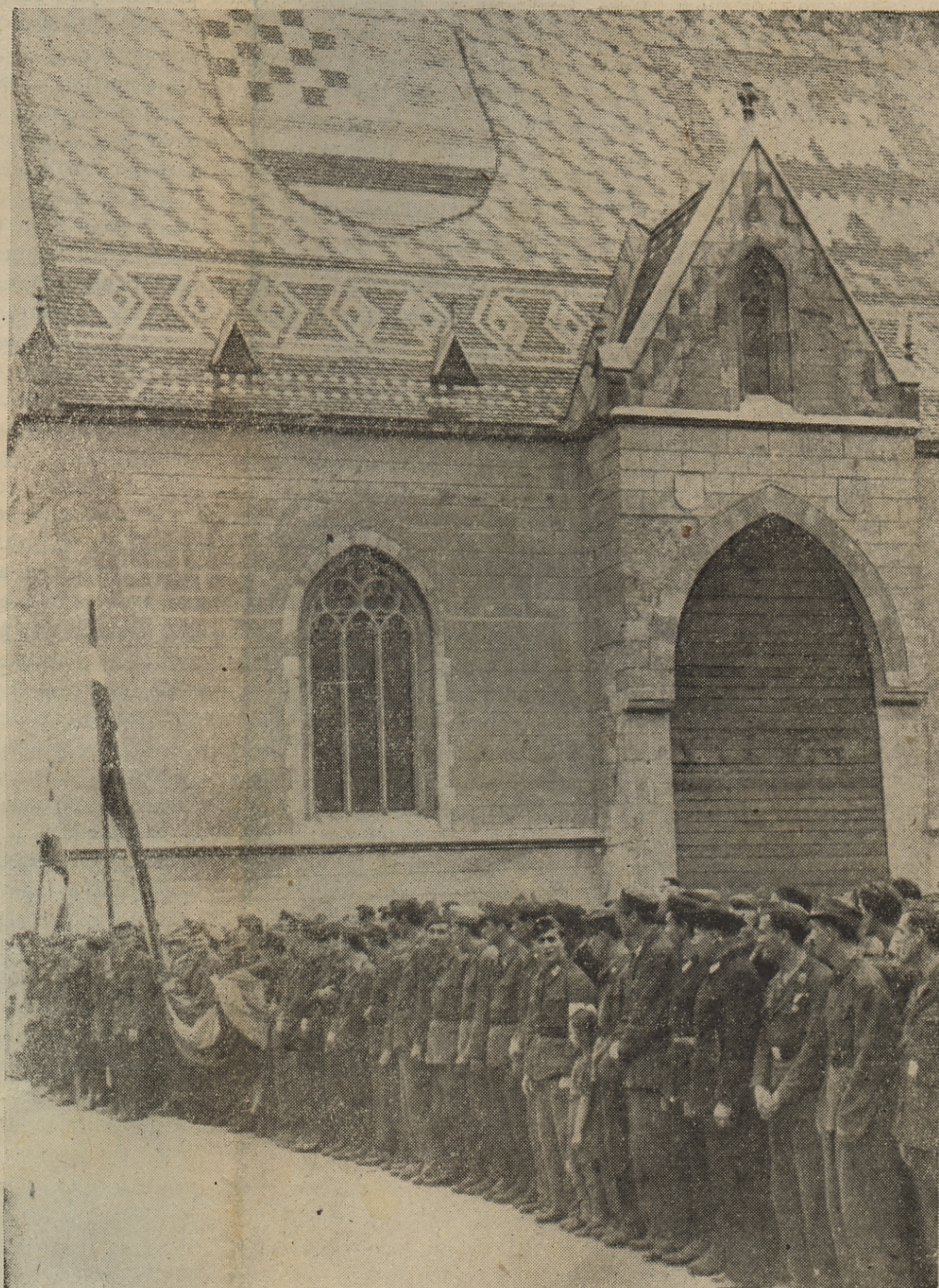
U daljnjem razmatranju govori se o težkoćama, koje koče daljnje podhvate. »Najveća potežkoća za saveznike, kaže se u tom članku, i nadalje je pitanje brodskog prostora. Pomanjkanje brodskog prostora je uzrokom da saveznici ne mogu istovremeno na više mjesta provesti izkrcavanje nekoga

većega obsega.« Time tumači ovaj list, zašto nije na primjer vojska generala Maitlanda Wilsona odmah po Badogliovoj predaji upala u Grčku i na Kretu. Ljudstvo i tvorivo ovome generalu sigurno nije nedostajalo, kaže »Sunday Times«; sigurno mu je nedostajao potreban broj prevoznih brodova i brodova za izkrcavanje. Na još nešto upozoruje ovaj list u vezi s promatranjem zbivanja na sredozemnom bojištu: da njemačke oružane snage u Italiji, koje su upotriebljene proti Angloamerikanaca, predstavljaju po kakvoći jaku vojsku.

»NE SMIJEMO JOŠ UDARATI U TRIUMFALNE TALAMBASE«

Kao što je viest o talijanskoj kapitulaciji izazvala veliko veselje u Englezkoj i Americi, tako se sada pomalo već javljaju glasovi, koji upozoruju da je pobjedničko klicanje još preuranjeno. U tom smislu govore i odgovorne ličnosti englezke i američke politike, i novinstvo. Prošli puta smo na ovom mjestu spomenuli govor američkog ministra Cordella Hulla, koji je medju ostalim preko krugovala rekao, da »Njemačka i Japan još razpolažu velikim vrelima sredstava i orijaškom snagom. Oni još vladaju prostranim dielovima Europe i Azije... Udružene države moraju na bojištu i na unutrašnjem bojištu poduzeti još veće napore nego do sada. Poduzimajući ove pojačane napore važno je više nego ikada, da svi oni, kojih se to tiče, pravilno shvate, što se nalazi na kocki sada i u budućnosti.«

Na dan raskidanja Rimskih ugovora i razrešenja kralja

Sad ćemo navesti pisanje englezkog časopisa »The Sphere«, povodom izvršenog prevrata u Italiji. »Padom fašizma optimizam je bljesnuo poput rakete, kaže ovaj list, ali su se gusti oblaci opet nadvili nad nas. Dok god nacisti imaju preko 300 divizija na bojnom polju, nemamo povoda nikakvim triumfalnim poklicima. Treba samo gledati, kako se oni još bore. Izkustvo odpora kod Messinskog mostobrana daje nam u dovoljnoj mjeri pouke, kako samodopadljivost malo vriedi. Ako se Niemci bore tako svagdje, kao što se bore na tudjem bojnom polju, kakav će tek odpor tih bezbrojnih legija biti onda, kad se bude radilo o njihovim vlastitim granicama. Kad uzporedimo njemačke čete s velikom Napoleonovom vojskom, tada nam Napoleonova vojska izgleda slabom. Nacistička Njemačka još je uviek narod, koji se zakleo, da će u borbi umrieti, te je i sada uvjeren, da će dobiti pobjedu.

Vjera nacista uklanjanjem fašizma nije mnogo oslabljena, a nacističko gradjansko pučanstvo je dokazalo, da »isto tako zna izdržati«, kao i Britanci. Nacizam još uviek odstranjuje njemačku oporbu i svaku oporbu u zarobljenoj Europi. On još crpi, što god mu treba, iz najbogatijih europskih vrela, te on ima u pripremi još mnogo zlokobnih strahota. Razlog za povoljno razpoloženje saveznika još je uviek u tami.

»Ustaša« vjestnik hrvatskog ustaškog oslobodilačkog pokreta. — Izdaje Glavni Ustaški Stan. Vlastnik Ustaški Nakladni Zavod. — Ravnatelj i glavni urednik poglavni pobočnik Mijo Bzik. — Uredništvo i uprava: Berislavićeva ulica 10. — Brzoglasi: Uredništvo: 79-00, Uprava: 64-06. — Čekovni račun br. 49.456. — Izlazi tjedno. — Pojedini broj stoji 4 Kune. — Predplate: mjesečno 16 Kuna, četvrtgodišnje 48 Kuna, polugodišnje 96 Kuna, godišnje 192 Kune. — Tisak Tiskare Ustaškog pokreta, Berislavićeva ulica 10. — Za tiskaru odgovara Viktor Smokvina, Zagreb, Medovićeva ulica 2.

